

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Majoor v. d. Gen. Staf, Secretaris
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
C. J. M. NASS, Majoor-vlieger
A. T. J. BOESTER, Hoofd Krijgsgeschiedkundige Sectie van
de Gen. Staf van het K.N.I.L.

117de JAAR

Nr. 8

Aug. 1948

Nadruk
verboden

Abonnement f 3.- per kwartaal, Overzeese Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

Uit de Legerorders	448
Mededelingen van de Kwartiermeester Generaal	452
Nieuws van de maand	453
Nederland's Verdediging tegen de Duitse aanval XIX	454

Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.

De Strijd in West-Borneo	463
------------------------------------	-----

Redactioneel Gedeelte.

De Wapendirecteuren delen U mede	471
De vermeestering van Tjileungsir door onderdelen van de U-bri- gade, door H. J. van Veen, Kapitein der Inf. K.N.I.L.	473
Capituleren of doorvechten tot de laatste man, door A. Zijlmans, Kapitein der Inf. K.N.I.L.	480
De methode van instructie, door H. L. Steenmeijer Dros, Res. Kapitein der Artillerie	488
De opleiding van de Beroepsofficier der Genie, door A. L. v. d. Sluijs Veer, Lt.-Kol. der Genie b.d.	497
Boekbesprekingen	470, 502

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Majoor v. d. Gen. Staf, Secretaris
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
C. J. M. NASS, Majoor-vlieger
A. T. J. BOESTER, Hoofd Krijgsgeschiedkundige Sectie van
de Gen. Stat van het K.N.I.L.

117de JAAR

Nr. 8

Aug. 1948

Nadruk
verboden

Abonnement f 3.- per kwartaal, Overzeese Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

Uit de Legerorders	448
Mededelingen van de Kwartiermeester Generaal	452
Nieuws van de maand	453
Nederland's Verdediging tegen de Duitse aanval XIX	454

Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.

De Strijd in West-Borneo	463
------------------------------------	-----

Redactioneel Gedeelte.

De Wapendirecteuren delen U mede	471
De vermeestering van Tjileungsir door onderdelen van de U-bri- gade, door H. J. van Veen, Kapitein der Inf. K.N.I.L.	473
Capituleren of doorvechten tot de laatste man, door A. Zijlmans, Kapitein der Inf. K.N.I.L.	480
De methode van instructie, door H. L. Steenmeijer Dros, Res. Kapitein der Artillerie	488
De opleiding van de Beroepsofficier der Genie, door A. L. v. d. Sluijs Veer, Lt.-Kol. der Genie b.d.	497
Boekbesprekingen	470, 502

OFFICIELE MEDEDELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

UIT DE LEGERORDERS

Nr. 161 L-LM — Kleding voor militaire chauffeurs en motorrijders.

Het is gebleken, dat door militairen buiten dienst, ook tijdens verlof en bij bewegingsvrijheid, door het Rijk verstrekte chroomlederen motorkleding, lakense motorrijbroeken, lederen vesten, waterdichte regenjassen voor motorrijders, met schapenvacht gevoerde regenjassen en motorrijglaarzen worden gedragen.

Aangezien deze kleding uitsluitend moet worden beschouwd als dienstkleding c.q. werkkleding bepaal ik, dat zij slechts tijdens de dienstverrichting, waarvoor zij wordt uitgereikt, mag worden gedragen.

De commandanten van onderdelen zullen in het bijzonder op het juiste gebruik van deze kleding doen letten, ook door controle op het personeel, dat met verlof vertrekt of de kazernes na de dienst verlaat.

Buiten dienst behoort de gewone overkleding, te weten: de overjas, de gascape of de regenjas, te worden gedragen.

Ten aanzien van de verstrekking van vorengenoemde bijzondere kleding bepaal ik het volgende:

In bruikleen kan worden verstrekt aan personeel in werkelijke dienst, dienstdoende:

A. op een motorrijwiel:
een lederen jekker of een waterdichte jas,
een lederen of lakense rijbroek,
een paar motorhandschoenen (met kap),
een paar motorrijglaarzen voor de Koninklijke landmacht, dan wel een paar motorlaarzen voor de luchtmacht,
een valhelm,
een stofbril met doos,
een paar enkelstukken-motorrijders.

B. in motorvoertuigen, welke niet van een voorruit zijn voorzien:
als onder A, doch geen valhelm.

C. in motorvoertuigen, welke van een voorruit zijn voorzien:

een lederen vest, een paar chauffeurshandschoenen (zonder kap).

D. in jeeps:

een waterdichte jas of jeepjas voor de Koninklijke landmacht, dan wel een lederen vest of jekker voor de luchtmacht,

een paar motorhandschoenen (met kap).

De aan de bemanning van pantseren vechtwagens uit te reiken speciale kleding is nog niet vastgesteld. Hierover zullen nadere richtlijnen volgen.

Aangezien de aanschaffing van de hierboven genoemde bijzondere kleding nog steeds met veel moeilijkheden gepaard gaat, moet deze kleding met meer dan gewone zorg worden behandeld.

Nr. 174 L-LM — Afschaffing van de groetplicht t.a.v. leden van het Ned. Rode Kruis.

De groetplicht ten aanzien van de dienstkleding dragende leden van het Nederlandse Rode Kruis wordt afgeschaft, terwijl van hen de militaire groet niet meer mag worden verlangd.

Nr. 175 L-LM — Dragen van handschoenen bij inspecties en plechtigheden.

Wanneer gedurende inspecties, plechtigheden enz. het dragen van handschoenen is voorgeschreven, worden deze niet uitgetrokken indien de inspecterende of bezoekende autoriteit overgaat tot individuele begroeting van een militair door het geven van een handdruk, zelfs al heeft die autoriteit de handen ontbloot.

No. 178 L-M — Rechtsstudie beroeps-officieren.

Ter uitvoering van het gestelde in punt 4 van de Ministeriële Beschikking van 30 Mei 1947, Chef van de Generale Staf, Sectie G 6, nr. 1004 I (L.O. 1947, nr. 188) wordt bepaald, dat voorlopig jaarlijks aan twee beroeps-officieren der Koninklijke landmacht de gelegenheid

wordt geboden om aan de Rijksuniversiteit te Leiden te studeren in rechtsgeleerdheid, welke studie aanvangt met het collegejaar 1948—1949. De aan te wijzen officieren zullen daartoe met ingang van 1 September 1948 van alle andere diensten worden vrijgesteld.

Beroepsofficieren (daaronder gerekend de reserve-officieren die ingevolge mijn beschikking van 9 September 1946, Afd. A 1, bur. 1, nr. 77, in aanmerking worden gebracht voor overgang tot het korps beroepsofficieren) die voor deze studie in aanmerking wensen te komen en die voldoen aan het vereiste, gesteld in punt 2 van bovenaangehaalde beschikking, moeten zo spoedig mogelijk langs de hiërarchie weg een daartoe strekkend verzoekschrift indienen aan de Minister van Oorlog, Hoofdkwartier van de Generale Staf, Sectie G 6 (Militair-Juridische Dienst), onder vermelding van hun staat van dienst en van hetgeen zij reeds op het gebied van de rechtsstudie hebben verricht.

Nr. 181 L-LM — Brevetten voor officieren, die de bekwaamheid voor het bekleden van een militair-juridische functie hebben verworven.

De Minister van Oorlog;

Overwegende de wenselijkheid, regelend op te treden met betrekking tot het verstrekken van brevetten aan officieren, die de bekwaamheid voor het bekleden van militair-juridische functies hebben verworven,

Bepaalt:

1. ingesteld wordt een brevet, overeenkomstig de bijlage van deze beschikking (juridisch brevet);
2. het juridisch brevet wordt door de Chef van de Generale Staf uitgereikt aan de officieren, die aan de volgende eisen voldoen:
 - a. dat zij aan een Rijks- of daarmee gelijkgestelde Nederlandse Universiteit hebben verkregen: hetzij de graad van doctor in de rechtswetenschap, hetzij de graad van doctor in de rechtsgeleerdheid, of de hoedanigheid van meester in de rechten, mits deze graad of deze hoedanigheid verkregen is op grond van het afleggen van een examen in het Nederlands burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht, ofwel met goede uitslag een door de Kroon aangewezen universitaire opleiding hebben gevolgd voor meer uitgebreide

rechtskennis van officieren;

- b. dat zij ten genoegen van de Chef van de Generale Staf hebben blijk gegeven meer-uitgebreide kennis te bezitten van het militaire recht;
 - c. dat zij ten genoegen van de Chef van de Generale Staf hebben blijk gegeven praktische geschiktheid te bezitten voor het bekleden van militair-juridische functies, voorkomende in de vredessamenstelling van de Koninklijke landmacht;
3. Van het vereiste, genoemd sub 2a, kan bij wijze van hoge uitzondering door de Minister van Oorlog vrijstelling worden verleend; Het vereiste, genoemd sub 2b, vervalt voor de officieren, die in het bezit zijn van het getuigschrift voor de meer uitgebreide rechtskennis van de officieren.
 4. Deze beschikking treedt in werking met ingang van 1 April 1948.

Bijlage van de
Ministeriële Beschikking van
25 Mei 1948, No. 1001.

**HOOFDKWARTIER VAN DE
GENERALE STAF**

**Sectie G 6. Militair-Juridische Dienst.
Brevet van bekwaamheid voor
militair-juridische functies.**

De.....
Chef van de Generale Staf, verleent aan
.....
de bevoegdheid tot het bekleden van
een militair-juridische functie voorkomende in de vredessamenstelling van de Koninklijke landmacht, alsmede het recht tot het dragen van het onderscheidingsteken voor militair-juridische bekwaamheid.

's-Gravenhage,

De

No. 184 L-LM. Rookverbod voor chauffeurs.

Het is alle militairen verboden te roken tijdens het besturen van een militair motorvoertuig binnen de bebouwde kom ener gemeente.

Buiten de bebouwde kom ener gemeente kan de commandant van een colonne motorvoertuigen of — bij afzonderlijk rijdende motorvoertuigen — de oudste of hoogste in rang zijnde militair in het voertuig, indien de omstandigheden hiertoe naar zijn oordeel aanleiding geven, het roken toestaan.

Nr. 187 L-LM — Uniformen en onderscheidingssteken van de luchtmacht.

Bij Ministeriële beschikking van 31 Mei 1948, Kabinet nr. 53 zijn de uniformen en onderscheidingssteken van de luchtmacht vastgesteld.

Nr. 190 L — Oprichting van onderdelen bestemd voor dienst in N.I.

Bij Ministeriële beschikking van 3 Juni 1948, H.K.-G.S. Sectie G 2-Org. Nr. 1001 is op 1 Juli 1948 opgericht de 41e Zelfstandige Infanteriebrigade.

Nr. 194 L. — Onderscheidingssteken.

De Minister van Oorlog,
Overwegende de wenselijkheid een mouwonderscheidingssteken vast te stellen voor de Nationale Reserve.
bepaalt,

1. Het mouwonderscheidingssteken van de Nationale Reserve bestaat uit een geweven schildvormig embleem, grootste lengte 5 cm, breed 3,5 cm, voorstellende de letters N en R, uitgedrukt in de voor deze letters aangewezen figuren der internationale vlaggen-code, met dien verstande, dat de figuur voorstellende de letter N het bovengedeelte, de figuur voorstellende de letter R het ondergedeelte van het schild vormt.
2. Genoemd onderscheidingssteken wordt gedragen op de rechtermouw van de veldblouse, jas dagelijkse tenue en overjas, 4,5 cm onder de schoudernaad.

Nr. 198 L-LM — Maatregelen van veiligheid bij beheer en behandeling van munitie.

In deze L.O. worden uitvoerige aanwijzingen omtrent bovengenoemd onderwerp gegeven.

Nr. 200 L-LM — Namen van kazernes.

Bij Ministeriële beschikking van 10 Juni 1948, H.K.-Kwartiermeester-generaal, Directoraat Gebouwen, Werken en Terreinen Nr. 1103, is het volgende bepaald:

Ten einde misverstand in de naamgeving van kazernes en in de schrijfwijze daarvan te voorkomen, worden de volgende namen van kazernes ter kennis van de Koninklijke landmacht gebracht, zulks na voor zoveel nodig machtiging te hebben ontvangen van Hare Koninklijke Hoogheid de Prinses-Regentes bij Kabinetsrescript van 15 Mei 1948, no. 38 en onder intrekking van de Legerorders 1938, no. 395 en 1939, no.'s

20, 92, 182 en 215 en alle voorgaande beschikkingen, welke op deze kazernemen betrekking hebben.

Het is verboden kazernementen, barakkenkampen, afzonderlijke gebouwen, e.d. namen te geven zonder toestemming van de Minister van Oorlog. Dergelijke objecten kunnen worden aangeduid naar de plaats, waar zij zijn gelegen.

Bernhardkazerne, Amersfoort, Vlasakkers; Prins Willem I kazerne, Amersfoort, bij de Flierbeek; Lodewijkkazerne, Amersfoort, Leusderweg; Willemkazerne, Amersfoort, Leusderweg; Hendrikkazerne, Amersfoort, Leusderweg, Adolffkazerne, Amersfoort, Leusderweg; Oranje Nassau Kazerne, Amsterdam, Sarphatistraat; Koning Willem III kazerne, Apeldoorn, Polkoutweg; van Haeftenkazerne, Apeldoorn, Zwolseweg; Menno van Coehoornkazerne, Arnhem, Hoflaan; Saksen-Weimarkazerne, Arnhem, Hoflaan; Emmakazerne, Assen, Drentse Hoofdvaart; Wilhelminakazerne, Assen, Drentse Hoofdvaart, Hendrikkazerne, Assen, Drentse Hoofdvaart; Oranje Nassau kazerne, Bergen op Zoom, Korenmarkt; Cort Heyligerskazerne, Bergen op Zoom, Huybergsebaan; Wilhelminakazerne, Bergen op Zoom, Oranje Nassaustraat; Kazerne Markiezenhof, Bergen op Zoom, Steenbergsestraat; Frederik Hendrikkazerne, Blerick; Seeligkazerne, Breda, Gasthuisvelden; Trip van Zoutlandtkazerne, Breda, Cavaleriestraat; Chassékazerne, Breda, Vierwindenstraat; Kloosterkazerne, Breda, Kloosterplein; Kolonel Palmkazerne, Bussum, Rijksstraatweg; Boreelkazerne, Deventer, Houtmarkt; Westenbergekazerne, Diepenveen, Schalkhaar; Benthienkazerne, Dordrecht, Buiten Walevest; Elias Beeckmankazerne, Ede, Nieuwe Kazernelaan; Van Essenkazerne, Ede, Kazernelaan; Arthur Koolkazerne, Ede, Kazernelaan; P. L. Bergansiuskazerne, Ede, Kazernelaan; Simon Stevinkazerne, Ede, Arnhemseweg; Mauritskazerne, Ede, Stationsweg; Johan Willem Frisokazerne, Ede, Stationsweg; De Constant Rebequekazerne, Eindhoven, Oirschotsedijk; Jan van Schaffelaerkazerne, Ermelo; Willemskazerne, Gorinchem, Struisvogelstraat; Citadelkazerne, Gorinchem, Struisvogelstraat; Detmerskazerne, Gorsel, Eefde; Generaal de Bonskazerne, Grave, 'Gen. de Bonsweg; Prinses Julianakazerne, 's Gravenhage, Thérèse Schwartzstraat; Frederikkazerne, 's-Gravenhage, van Alkemadelaan; Alexanderkazerne, 's Gravenhage, van Alkemadelaan; Rabenhauptkazerne (verwoest), Groningen,

Heereweg; Ripperdakazerne, Haarlem, Kleverlaan; Oranje Nassau Kazerne, Harderwijk, Smeepoortstraat; Jan van Nassau kazerne, Harderwijk, Rijksstraatweg; Willem George Frederikkazerne, Harderwijk, Boekhorstlaan; Kazerne Haarlem, Hellevoetsluis; Koning Willem I kazerne, 's Hertogenbosch, Vlijmenseweg; Citadelkazerne, 's Hertogenbosch, Orthenweg; Isabellakazerne, 's Hertogenbosch, v.m. fort Isabella; Generaal J. B. van Heutzkazerne, Kampen, Oudestraat; Prins Frederikkazerne, Leeuwarden, Nieuwekade; Döbelenkazerne, Leiden, Doelengracht; Morschoortkazerne, Leiden, Morschstr.; Wittepoortkazerne, Leiden, Noordeinde; Tapijnkazerne, Maastricht, Hubertuslaan; Weeshuis-kazerne, Naarden, Kloosterstraat; Koning Willem III kazerne, Nieuwersluis, Zandpad; Snijderskazerne, Nijmegen, Gelderselaan; Krayenhoffkazerne, Nijmegen, Groesbeekseweg; Ernst Casimirkazerne, Roermond, Wilhelminasingel; Engelbrecht van Nassaukazerne, Roosendaal, Rondweg; Dumoulinkazerne, Soest, Rijksstraatweg; Johan van den Kornputkazerne, Steenwijk; Generaal-Majoor Kromhoutkazerne, Tilburg, Bredaseweg; Koning Willem II kazerne, Tilburg; Van Sijpesteijnkazerne, Utrecht, Leidseweg; Knoopkazerne, Utrecht, Croeselaan; Hojelkazerne, Utrecht, Croeselaan; Kromhoutkazerne, Utrecht, Prins Hendriklaan; Frederik Hendrikkazerne, Vught, Vughtsterheide; Lunettenkazerne, Vught, v.m. Legerplaats; Van Hornekazerne, Weert; Willem de Zwijgerkazerne, Wezep, Zuiderzeestraatweg; Adolf van Nassaukazerne, Zuidlaren, Annerweg.

Nr. 201 L-LM — Indienen van verzoeken; bezoeken aan het Ministerie van Oorlog.

Het komt voor, dat militairen en burgerpersoneel, ressorterende onder het Ministerie van Oorlog rechtstreeks verzoeken inzenden of audiëntie aanvragen ter behartiging hunner persoonlijke belangen. Daarnaast veroorlooft men zich somtijds de vrijheid zich ongevraagd mondeling of schriftelijk voor gelijk doel **rechtstreeks** in verbinding te stellen met aan het Ministerie werkzame ambtenaren, zulks met passering van de hiërarchieke chefs.

Ten einde misbruik te voorkomen wordt inzake het inzenden van verzoekschriften en het bezoeken van het Ministerie door daaronder ressorterend militair- en burgerpersoneel het volgende bepaald.

I. Verzoekschriften.

a. Rechtstreekse indiening van verzoekschriften aan de Minister overeenkomstig het gestelde in de Grondwet is geoorloofd.

b. Met betrekking tot het recht om schriftelijke verzoeken aan de bevoegde macht in te dienen, zal moeten worden bedacht, dat verzoekschriften, welke mede betrekking hebben op **dienstaangelegenheden** of op de **belangen van de verzoeker**, ter bevordering van een regelmatige en spoedige afdoening — derhalve ook in het belang van de verzoeker — bij voorkeur langs hiërarchieke weg moeten worden ingediend.

c. De Hoofden van Directoraten, Sectiën en Afdelingen zullen als regel de rechtstreeks ontvangen verzoeken langs de hiërarchieke weg om advies zenden aan de chef van de verzoeker.

d. Voor dienstcorrespondentie behoort overigens de hiërarchieke weg te worden gevolgd.

e. In verband met het voorgaande bepaal ik dat het onder het Ministerie van Oorlog ressorterende personeel, zowel militairen als burgers, zich als regel met verzoeken om inlichtingen of voor het bepleiten van persoonlijke c.q. groepsbelangen behoort te wenden tot de onmiddellijke chef; deze zal eventueel gevraagde inlichtingen, voor zoveel mogelijk, verschaffen.

Indien de beantwoording van enige vraag aan de steller, dan wel het bestaan van een gedaan verzoek, aan de verzoeker niet wenselijk of mogelijk is, dient de vraag of het verzoek zo nodig langs de hiërarchieke weg te worden doorgezonden.

II. Bezoeken aan het Ministerie.

a. Belanghebbenden zijn bevoegd audiëntie aan te vragen; zonodig zal alsdan een ambtenaar worden aangewezen met wie de belangen van de bezoeker kunnen worden besproken.

b. De bezoeken voor het Ministerie zijn overigens vastgesteld op Maandag, Woensdag en Vrijdag van 14.00—16.00 uur. Deze bezoeken zijn als regel bestemd voor bespreking van **dienstaangelegenheden**, voor zover belanghebbenden overigens bevoegd zijn zich terzake rechtstreeks in verbinding te stellen met de betrokken ambtenaren, zulks ter beoordeelung van de Hoofden van Directoraten, Sectiën en Afdelingen.

c. Voorts dient het persoonlijk bezoek door het personeel zoveel mogelijk te worden beperkt.

Normaal zal op de bezoeken niemand worden toegelaten voor de bespreking van particuliere belangen, tenzij hij voorzien is van een mededeling van zijn chef, dat deze terzake op de hoogte is, c.q. een bespreking wenselijk acht.

Aan de vastgestelde bezoeken moet hierbij de hand worden gehouden. Aan

Commandanten en Hoofden van Dienst wordt bij deze opgedragen dit nadrukkelijk onder de aandacht van het hun onderhebbend personeel te brengen.

III. Voor militairen blijven overigens van kracht de te dezer zake uitgegeven voorschriften in artikel 14 Reglement betreffende de Krijgstucht en artikel 2 van deel A Voorlopig R.I.D.K.L.

MEDEDELINGEN VAN DE DIENST VAN DE K.M.G.

DIRECTORAAT AANSCHAFFINGEN

Nachtwachtcontrôleklokken.

In de magazijnen van de A.D.A.U.-Kleding en Diversen zijn de uit het buitenland betrokken nachtwachtcontrôleklokken, bestemd voor grotere bewakingsobjecten, afgeleverd.

Schoenen.

De aanmaak van hoge officiersschoenen verloopt normaal, zodat de afleveringen van deze artikelen regelmatig plaatsvinden.

DIRECTORAAT VERKEERSWEZEN

Sectie reizen Buitenland.

Het Britse "Home Office" (Aliens Department) stelt militaire reizigers die zich, mits zij in het bezit zijn van een paspoort, naar het Verenigd Koninkrijk begeven, onder zekere voorwaarden in de gelegenheid "clothing and food coupons" te verkrijgen.

Inlichtingen hieromtrent zijn verkrijgbaar bij het Hoofd der Sectie Reizen Buitenland van het Directoraat Verkeerswezen, Koninginnegracht 51, 's-Gravenhage, telefoon 183047.

VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP

Binnenkort zal verschijnen het

Wetenschappelijk Jaarbericht 1947-1948

Dit belangrijke boekwerk, dat afzonderlijke hoofdstukken wijdt aan de tactiek der verschillende wapens, geeft tevens de ontwikkeling der tactiek en techniek gedurende de jongste wereldoorlog.

Onmisbaar voor ieder officier der Marine, Landmacht en Luchtmacht, die op de hoogte wil blijven van zijn tijd.

Leden van de Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap ontvangen deze uitgave gratis.

Geeft U op als lid bij de Secretaris-Peningmeester de Res. Lt. Kol. b.d. J. P. Boots, van Alkemadelaan 215, 's-Gravenhage, Tel. 774621, Giro 78828.

JAARLIJKSE CONTRIBUTIE f 10.—.

NIEUWS VAN DE MAAND

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS,
KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Wij Juliana, Prinses der Nederlanden,

18 JUNI 1948

Regentes van het Koninkrijk,

No. ¹⁹ 45

Op de voordracht van de Minister van Oorlog van 17 Juni 1948, Directie Administratieve Diensten, Afdeling B 7, nr. 281 ;

Gelet op het bepaalde in het Besluit van de Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht d.d. 18 Mei 1940, waarbij aan het wapen der Militaire Luchtvaart in Nederland werd toegekend het ordeteken van ridder 4e klasse der Militaire Willems-Orde;

overwegende de wenselijkheid tot het openen van de mogelijkheid deze onderscheiding zowel naar binnen als naar buiten op uniforme wijze uit te dragen;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN TE BEPALEN ALS VOLGT:

1. aan het wapen der Militaire Luchtvaart wordt met ingang van 1 Juli 1948 een vlag verleend;
2. deze vlag heeft het model en de kleuren als hieronder aangegeven:
de vlag heeft een hemelsblauwe achtergrond; hierop is geprojecteerd een driezijdige oranje wimpel, waarvan de korte zijde de vaste zijde van de vlag geheel beslaat en de losse punt reikt tot het midden van de verticale lossezijde van de vlag; op deze wimpel is aan beide zijden aangebracht het ordeteken vastgesteld voor de ridder 4e klasse der Militaire Willems-Orde.

De Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in de Staatscourant zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan het Kapittel der Militaire Willemsorde.

Soestdijk, 18 Juni 1948
Juin

DE MINISTER VAN OORLOG,

A. J. P. K. K.

Publicaties van Sectie G 8 van het Hoofdkwartier
van de Generale Staf uit het in bewerking zijnde stafwerk

NEDERLAND'S VERDEDIGING TEGEN DE DUITSE AANVAL

De Krijgsverrichtingen op het Zuidfront
van de Vesting Holland (XIX)

b. *De krijgsverrichtingen op 10 en 11 Mei.*¹⁾

Op het front langs de Dordtse Kil werd wederzijds een levendige vuurwerkzaamheid onderhouden.

De zw. mitrs. der M.C.-II-28 R.I. tegenover *Willemsdorp* stoorden overdag werkzaam het Duitse verkeer over de brug en op de nieuwe kunstweg N. daarvan, totdat door C.-Groep Kil op 11 Mei 9.20 opdracht werd gegeven dit vuur te staken, aangezien door hem het van 6 G.B. afkomstige heugelijke bericht was ontvangen, dat binnen \pm 10 minuten een Franse pantserdivisie voor Moerdijk zou komen.²⁾ Dit bericht verspreidde zich als een lopend vuur door de Groep Kil en deed allerwege het vertrouwen rijzen.

Uit de omgeving van de *Catharinahoeve* bleef de vijand bij voortduring een krachtig en zeer hinderlijk krombaanvuur onderhouden. Bij herhaling afgegeven vuur der eigen mortieren slaagde er niet in dit te onderdrukken, zodat de Majoor, C.-III-34 R.I. in de namiddag van 10 Mei de hulp der artillerie inriep. 11 Mei 4.05 gaf I-23 R.A. met één stuk een vuur op de hoeve af, dat te 11.45 werd herhaald toen van hieruit een tweetal Nederlandse sleepboten, varende naar 's-Gravendeel, werd beschoten. Eén dezer vuren viel aanvankelijk te kort waarbij 2 infanteristen en 3 burgers door scherven werden verwond. Toen dit alles zonder resultaat bleef, deed de A.C. te 13.03 een stuk van I-23 R.A. onder een Cadet-vaandrig ter hoogte van de midden-batterij van de 25 Afd. A. kort achter de dijk opstellen en van hier 60 schoten enfilerend op de oostelijke Kiloever bij *Catharinahoeve* afgeven. Het gelukte echter niet de hoeve in brand te schieten en het vuur leefde na enige tijd weer op.

Te 's-Gravendeel bleef het bij voortduring levendig.

In de namiddag van 10 Mei werd aldaar met het pontveer II-28 R.I. overgezet. In de vroege morgen van 11 Mei deed de Luitenant-kolonel A.C., hopen de dat door het bataljon Ravelli de verbinding met Dordrecht

¹⁾ Zie schetsen 3 t/m 8 en 10.

²⁾ Het is niet met zekerheid kunnen worden vastgesteld, wie deze mededeling heeft verstrekt. Zij grondde zich vermoedelijk op het onderhoud, tussen C.—6 G.B. en een Majoor van het (gemotoriseerde) Franse 6 Reg. Kurassiers, dat \pm 8.00 had plaats gehad.

zou zijn hersteld, 2-III-28 R.I. (min drie sectiën) onder een Res. 1e Luitenant het pontveer oversteken teneinde vast te stellen of aanvoer uit Dordrecht van artilleriemunitie mogelijk zou zijn en, met het oog daarop, het pontveer aan de Oostzijde te beveiligen. De weg van Wioldrecht naar Zeehaven bleek vrij te zijn. Al spoedig begonnen echter manschappen van boven bedoeld bataljon, merendeels ongewapend, uit de richting van de Zeehaven terug te vloeien en viel uit hun mededelingen op te maken, dat het Bataljon in een hinderlaag was gevallen. De Luitenant van 2-III-28 R.I. deed de vluchtelingen verzamelen en overzetten, waarna zij door de Kapitein C.-3-III-34 R.I. opnieuw werden bewapend en ingedeeld. Voorts regelde bedoelde Luitenant het teruggaan van de trein van II-28 R.I., van de zich daarbij bevindende 1e sectie van 28 C.Mr. en van de 1½ sectie der M.C.-II-28 R.I., die te Amstelwijck waren gebleven.

Tenslotte trok ook hij over het pontveer terug en werd met zijn sectie, onder bevel van C.-3-III-34 R.I. gesteld, die deze sectie Z. van 's-Gravendeel in stelling deed komen.

Insteede van verbinding te krijgen met de eigen troepen te Dordrecht zag men in de loop van de morgen de vijand aan de overzijde van de Kil verschijnen. ¹⁾

Een aantal valschermjagers sprong af in de Krabbepolder, het halve-maanvormige eiland ter plaatse waar de Kil in de Oude Maas mondt, en verzamelde zich in een boerderij gelegen in de Zuidpunt van deze polder.

De Kapitein, C.-3-III-34 R.I. deed de hoeve door een stuk van 2-1-23 R.A. in brand schieten, waarna de vluchtende valschermjagers met mitrailleurvuur werden neergelegd.

Voorts verzamelden zich in de loop van de morgen talrijke valschermjagers in de recht tegenover het pontveer gelegen huizen van Wioldrecht, waar zij zich kennelijk ter verdediging inrichtten. Door een krachtig gecombineerd vuur van 7 veld, mortieren en mitrs. werd deze afdeling verdreven. Verschillende woningen en pakhuizen geraakten in brand. Een daarna overgestoken patrouille constateerde, dat Wioldrecht verlaten was en maakte 2 achtergelaten Duitse karabijnmitrailleurs buit, die in gebruik werden genomen door de beide sectiën van 3-III-34 R.I. tegenover Catharinahoeve, die elk slechts over één lt. mitr. beschikten.

Zoals in de namiddag bleek uit de vuuroverval op het op Wioldrecht teruggetrokken overschot van II-28 R.I. waren toen opnieuw Duitse troepen dit dorp binnengedrongen.

Tot een geregelde Duitse bezetting van dit omstreken punt is het evenwel niet gekomen. Zoals nog nader zal blijken, gelukte het C.-Groep Kil tot in de namiddag van 13 Mei het verkeer over het pontveer 's-Gravendeel/Wioldrecht te blijven beheersen.

De *artillerie* langs het Kilfront liet voortdurend haar stem horen. ²⁾

1) Zie schets 7.

2) Ter vergemakkelijking van het overzicht zijn **alle vuren der artillerie op 10 en 11 Mei**, ook voor zover zij reeds t.a.p. behandeling vonden, hier in het kort weergegeven.

Zoals in het voorgaande reeds werd vermeld kreeg de Majoor, C-I-23 R.A., 10 Mei 8.25 opdracht met 2 zijner batterijen *storend vuur* te brengen op de noordelijke uitgang van Willemsdorp, onmiddellijk gevolgd door de opdracht met 1 batterij, in stelling te brengen in N.rand 's-Gravendeel (aangewezen werd 2-I-23 R.A.), *vuur te brengen op de kruispunten van kunstwegen ± 600 m Z. van Amstelwijck*.

Het eerstgenoemde vuur werd geleid door een Res. 1e Luitenant der Artillerie, van een waarnemingspost bij de boerderij Bouwlust aan de ingang van de Dordtse Kil; het andere vuur door een andere Res. 1e Luitenant der Artillerie van de Watertoren te 's-Gravendeel.

Om 8.40 kreeg de 25 Afd. A. opdracht gedurende een half uur eveneens *storend vuur* te geven op de noordelijke uitgang van Willemsdorp.

Toen gebleken was, dat het Bruggenhoofd Moerdijk zich in Duitse handen bevond en werd waargenomen, dat troepen zich vandaar over de verkeersbrug naar het noorden verplaatsten, kregen te 11.00 II-23 R.A. en even later de 25 Afd. A. opdracht de voorbereide *afsluitingsvuren voor de bruggen op de zuidelijke oever van het Hollandsch Diep* af te geven. II-23 R.A. gebruikte als waarnemingspunt de kerktoren en later de korenmolen van Strijen.

Ter uitvoering aan het 11.30 ontvangen bevel om met I-23 R.A. de voorgenomen *aanval van het Bataljon II-28 R.I.* te steunen, deed de A.C. om 12.00 de beide batterijen dezer afdeling, die nog in hun oorspronkelijke stelling stonden, van hoofdrichting veranderen en front maken naar Amstelwijck. Ter inleiding van de aanval, die, zoals t.a.p. vermeld, aanmerkelijk later plaats had dan in de bedoeling van de Groepscommandant lag, gaf 2-I-23 R.A. te 13.10 en nogmaals om 17.00 *storend vuur* op Amstelwijck, terwijl op laatstgenoemd uur de beide andere batterijen dezer afdeling een vuurstoot op het daarmede één complex uitmakende buiten Gravestein afgaven. Om 19.45 volgden daarop de vuren ter ondersteuning van de aanval.

Al deze vuren werden geleid uit de waarnemingspost op de watertoren te 's-Gravendeel.

Inmiddels had II-23 R.A. om 13.15 weder een *storend vuur* afgegeven op het zuidelijk landhoofd van de verkeersbrug. Om 18.35 begonnen de vuren van II-23 R.A. en de 25 Afd. A. *tot steun van de aanval van de G.B.*, die, met verschillende onderbrekingen, voortduurden tot 11 Mei 0.30, waarna te 9.25 nog een herhaling volgde door de 25 Afd. A.

Het sterke *munitieverbruik*,¹⁾ in verband met de omstandigheden, dat op het Zuidfront geen munitie was opgelegd boven die, waarover de onderdelen organiek beschikten, deed in de loop van de middag uitzien naar een mogelijkheid om nacht 10/11 Mei munitie aan te vullen. Uit de Groep Spui werden 3600 bg. van 15 1.24 en 20.000 scherpe patronen No. 1 voor geweren en lt. mitrs. ontvangen. Hiermede was de behoefte echter slechts zeer ten dele gedekt. C.Vg.H, achtte desgevraagd het aanvoeren van minutie uit het hart des lands onmogelijk, doch stelde in uitzicht, dat kon worden aangevuld uit I.M.T. en A.M.T. van de Lt. Div. zodra daarmede via Dordrecht verbinding zou zijn verkregen. Het mislukken van de aanval van het Bataljon II-28 R.I. deed deze hoop echter vervliegen.

Bij de uit 1880 daterende vuurmonden van 15 1.24 was het tweede stuk van 3-25 Afd. A. reeds bij het tweede vuur uit elkaar gesprongen;

het derde stuk dezer batterij viel enige uren uit door het defect raken van de draad van het zundgat, wat echter door een smid te Mookhoek kon worden hersteld; bij het rechterstuk trad in de avond zodanige gasontsnapping op, dat het moest uitvallen. De batterij telde dus nog slechts 2 stukken.

Nacht 10/11 Mei 0.30 trad een vuurpauze van enkele uren in, doch reeds te 11 Mei 4.05 herleefde het artillerievuur door de *vuuropening* van het gedetacheerde stuk van I-23 R.A. tegen de *Catharinahoeve*, waartoe in de nacht de voorbereidingen waren getroffen. Om 5.00 beval de Groepscommandant een *vuur* door I-23 R.A. (min 2) op *kruispunt Zeedijk-Schenkeldijk* ter ondersteuning van de poging, die delen van I-28 R.I. en III-14 R.A. zouden doen om de batterijen dezer afdeling te heroveren.

Omstreeks 5.00 verzocht C.Vg.H. zo enigszins mogelijk *storend vuur* te brengen op *Waalhaven*, aangezien de Afd. 10 veld, die daarmede was belast, in afwachting van munitie-aanvulling enige tijd moest zwijgen. Teneinde hieraan te voldoen kreeg I-II-23 R.A. onder een Res. Kapitein om 6.00 bevel zich onmiddellijk marsvaardig te maken door de vuurmonden en voorwagens, (de caissons moesten in de stelling achter blijven), benevens de bevels- en verbindingsmiddelenwagen op de munitie-auto's te laden, in stelling te komen bij Goidschalxoord en vuur te openen op *Waalhaven*.

De Kolonel A.C.-Zuidfront te Oud-Beyerland, werd telefonisch verzocht hierbij regelend op te treden. Aangezien het terugvloeien van 3 G.B. over de Oude Maas bij Goidschalxoord na de mislukte opmars tegen *Waalhaven* op de commandopost van de Groep Spui, waar ook de organen van het Zuidfront zich bevonden, aanvankelijk werd aangezien voor een Duitse overgang, deed genoemde Kolonel de opmarcherende batterij bevel toekomen weder om te keren. Tijdens de terugmars werd zij daarop door de Kapitein, Chef van de Staf der Groep Kil, ingezet tot *steun, eerst van de aanval, later van de verdediging bij de Barendrechtse brug*. Deze batterij bleef 11 Mei rechtstreekse steun verlenen aan 3 G.B. bij de verdediging van de Oude Maas en trad 12 Mei 6.30 onder bevel van C.-3 G.B., II-23 R.A. telde dus verder slechts één batterij (2-II-23 R.A.) onder een Res. 1e Luitenant.

Te 7.02 kwam de rechterbatterij der 25 Afd. A. onder vijandelijk krombaanvuur uit de richting van Willemsdorp, terwijl kort daarna het verkeer over de brug weder toenam. De 25 Afd. A. opende daarop weder *storend vuur* op genoemd dorp en de landhoofden der bruggen, terwijl ingevolge een namens C.-6 G.B. ontvangen verzoek, te 9.25 een vuurstoot der 25 Afd. A. van 15 minuten werd gelast op een tweetal punten tussen Bredase dijk en Hoekske en bij de Streeplandse weg, waaruit de voorwaartse beweging van dit bataljon werd belet. Omstreeks gelijktijdig beval de Groepscommandant het vuur op de landhoofden der bruggen te staken ingevolge het reeds vermelde bericht over de spoedig te verwachten komst van een Franse pantserdivisie. In plaats van deze divisie werd echter te 9.55 een *vijandelijke batterij* waargenomen in de Noordrand van Willemsdorp, die inschoot op een

1) 10 Mei 22.37 had 2-I-23 R.A. reeds 379 van de 576 in de gevechtsbatterij aanwezige projectielen verschoten. Zie voorts **Bijlage F**.

boerderij in de nabijheid van de rechterbatterij der 25 Afd. A. ¹⁾ II-23 R.A. ging daarop, met haar overgebleven 2e batterij onder bovengenoemde Res. 1e Luitenant als Batterijcommandant, een duel met de Duitse batterij aan, met waarneming van de toren te Strijen, hetwelk, na vuurstoten om 10.00, 11.35 en 12.04, er mede eindigde, dat de tegenstander het zwijgen werd opgelegd. Ook I-23 R.A. kwam weder in actie voor het afgeven van de reeds vermelde vuren tegen de Catharinahoeve.

Om 12.10 werd door 6 G.B. ²⁾ gevraagd *afsluitingsvuur* te brengen op de *noordelijke landhoofden der bruggen* teneinde, in verband met de voorgenomen aanval der Franssen, het aantrekken van Duitse versterkingen uit het Eiland van Dordrecht naar het bruggenhoofd Moerdijk te belemmeren. De 25 Afd. A. werd daarop met een langdurig *storend vuur*, afgegeven in vuurstoten, tegen de landhoofden ingezet, terwijl II-23 R.A. hiertegen te 12.45 een vuurstoot afgaf. Het vuur der 25 Afd. A. duurde, met enkele vuurpauzen, voort tot het aanbreken van de dag van 12 Mei en vergde het uiterste van de krachten der batterijbedieningen. Deze moesten de tijd verdelen tussen de bediening der stukken, repareren van het materieel en de beddingen, die zodanig vernield werden, dat reserve-beddinghout moest worden aangevoerd, en munitie-aanvoer. Bij de 1e (rechter) batterij viel het 2e stuk enige tijd uit; bij de 3e (linker) batterij vielen de beide nog overgebleven stukken enige tijd uit. Terwijl aldus uit het oude en langzaam vurende geschut van 15 1.24 alles werd gehaald wat er in zat, moest bij de vuren der batterijen 7 veld de grootste zuinigheid worden betracht wegens de steeds nijpender wordende munitietoestand. Vooral bestond behoefte aan brisantgranaten met verminderde lading, daar hiermede enigszins werd tegemoet gekomen aan het tekort aan krombaanvuur. Niettemin konden een paar werkzame vuren op *ogenblikdoelen* worden afgegeven en wel te 12.18 door I-23 R.A. (min 2) tegen een door C-3-II-23 R.I. waargenomen stilstaande autocolonne nabij Tweede Tol en te 15.45 door 2-I-23 R.A. op een, door de torenpost te 's-Gravendeel waargenomen, vijandelijke colonne ter sterkte van een compagnie marcherend in Z. richting op een der kunstwegen Dordrecht-Willemsdorp, even ten N. van Amstelwijck. De torenpost, bezet door een Res. 2e Luitenant der Artillerie en een Kornet (gasofficier) van Staf 23 R.A., werd telefonisch doorverbonden met 2-I-23 R.A. en, onder leiding van eerstgenoemde, het vuur geopend toen de colonne omstreeks 500 m Z. van Amstelwijck was. Na afloop zag men slechts $\pm \frac{1}{4}$ der colonne de mars voortzetten. ³⁾

De krachtige vuurwerkzaamheid der artillerie van Groep Kil was de vijand blijkbaar hinderlijk geworden. ⁴⁾

Althans werden in de loop van de middag enige *luchtbombardementen*

1) Door de 7 Vlieger Divisie was te Waalhaven artillerie geland. Ook is mogelijk, dat door de Duitsers een buitgemaakte Nederlandse batterij werd gebruikt. Het is echter bekend, dat twee op 10 Mei gevangen genomen Res. Kapiteins, C.—I—17 R.A. en C.—2—I—17 R.A. hebben geweigerd inlichtingen te geven omtrent de bediening van het geschut van 7 veld.

2) Het kan niet meer worden vastgesteld van wien dit bericht afkomstig was.

3) Wellicht betrof het hier de uit de richting van de bruggen bij Zwijndrecht gekomen compagnie onder Hauptmann Schulz, die door de Majoor, C.—II—28 R.I. wordt genoemd en heeft een naar Wieldrecht afgebogen gedeelte omstreeks 17.15 het detachement onder de Kapitein, C. 1—II—28 R.I. overvallen.

4) Uit van Duitse zijde ontvangen mededelingen is gebleken, dat de artillerie van Groep Kil de vijand inderdaad ernstige verliezen heeft toegebracht.

op deze batterijen uitgevoerd, terwijl de Duitse troepen Oost van de Kil werden versterkt door het afspringen van omstreeks 80 valschermjagers tegenover Mookhoek. Om 13.10 werd de door 1-II-23 R.A. in de vroege morgen verlaten stelling gebombardeerd. Uiteraard geen schade, terwijl deze slag in de lucht integendeel het moreel bij II-23 R.A. verhoogde! Om 13.40 streken 6 Duitse toestellen laag over I-23 R.A. en wierpen zonder succes één bom af. Om 15.00 volgde evenwel een heftige aanval van 15 toestellen, die ieder 4 bommen afwierpen op de rechter- en middenbatterij der 25 Afd. A.

Tal van trechters werden geslagen voor en achter de batterijen en bij het munitiedepot, de telefoonlijnen werden vernield; merkwaardigerwijze werd echter niemand getroffen en geen blijvende schade aan het materieel berokkend. Korte tijd later zetten de batterijen het afgebroken storende vuur weer voort. Te \pm 15.30 deed een enkel toestel nog een verrassende duikaanval op 2-II-23 R.A., waarbij 4 bommen werden afgeworpen, die de bediening tegen de grond slingerden, doch geen verdere schade aanrichtten.

Deze eerste poging de batterijen van Groep Kil door een luchtbombardement tot zwijgen te brengen bleef dus zonder resultaat.

De 6 Bt.Lu.A., onder een Res. 1e Luitenant, was tot dusver uit haar stelling bij Strijen de *luchtverdediging* blijven voeren. Ook zij kon geen aanvulling van munitie verkrijgen en moest derhalve de uiterste soberheid betrachten zodat het vuur slechts werd geopend op zeer nabije goede doelen. Volgens eigen waarneming zouden daarbij op 10 Mei 6 à 7 en op 11 Mei 6 toestellen zijn afgeschoten. Eén hiervan kwam in de morgen van 10 Mei omstreeks 7.30 bij Westmaas neer. De 4 inzittenden geraakten in gevecht met een patrouille van 4 man per auto, uitgezonden door een Res. 1e Luitenant, C. van de 3 en 4 sectie der XI Zoeklichtenafdeling, waarvan 2 man sneuvelden, de Duitsers ontsnapten in de auto. Enige tijd later werden zij echter gevangen genomen door een patrouille uit het Stafkwartier van de Groep Kil onder een Dpl. Sergeant, waarbij zich in het bijzonder een dpl. motorordonnans onderscheidde.

De zoeklichten kwamen als zodanig niet in werking, aangezien de Commandant der Luchtverdediging verboden had te schijnen.¹⁾ De Groepscommandant trachtte de zoeklichten daarop nacht 11/12 Mei en 12/13 Mei te doen benutten bij de verdediging van de Kil en de Oude Maas. Een daartoe gunstige opstelling kon echter slechts worden gevonden bij 's-Gravendeel waar 2 zoeklichten de Wieldrechtse oever beschenen.

In de namiddag van 11 Mei omstreeks 16.00 meldde C.-6 Bt.Lu.A. de Groepscommandant dat de batterij nog slechts de munitie over had, nodig voor het afweren van directe aanvallen en dat de telefonische verbinding met de Kringcommandant verbroken was. De Groepscommandant nam de batterij daarop onder zijn bevel, trok haar aan naar Maasdam en droeg haar de volgende dag op in stelling te komen tot afweer van eventuele rechtstreekse aanvallen op Puttershoek, 's-Gra-

¹⁾ De oorzaak hiervan was, dat er geen herkenningsein van de Engelse vliegtuigen bekend was, zodat het bij nachtelijk vuur onmogelijk zou zijn deze van Duitse vliegtuigen te onderkennen.

vendeel of Maasdam. 13 Mei bij het aanbreken van de dag was de batterij weder tot vuren gereed.

Inmiddels waren de pogingen om *munitie-aanvulling* te krijgen onverpoosd voortgezet.

Voor wat betreft de *infanteriemunitie* was ten dele in de behoefte voor de naaste toekomst voorzien, doordat in de namiddag van 10 Mei een vrachtauto bemand door een viertal vrijwilligers — allen van St. K.-Groep Kil — er in was geslaagd over Brielle en Maassluis de vaste wal te bereiken, dwars door het gevechtsterrein van Zuid-Holland naar Halfweg te rijden en 11 Mei 9.25 met 100 kisten (192.000) patronen S. No. 1 (voor geweren en lt.mitr.), 6.000 revolverpatronen en 9.600 pistoolpatronen te Puttershoek terug te keren. Echter bevonden zich hierbij geen munitie voor de beide in de Groep aanwezige mortiersectiën, waaraan dringend behoefte bestond, mede door het ontploffen van de munitievoorraad der 1e sectie van 28 C.Mr., geen munitie voor de zw. mitrs. en geen handgranaten.

Voor wat betreft *artilleriemunitie* werd 11 Mei 22.15 door de A.C.-Groep Kil bericht ontvangen, dat munitie voor 7 veld per schip uit Gorinchem via Merwede en Dordtse Kil zou worden aangevoerd. In verband met de onzekerheid van deze route moest de A.C. er echter toe overgaan bij zijn batterijen enige munitie voor nabij-verdediging te doen reserveren, desnoods met staking van een schietopdracht.

Op het *Oude Maasfront* bleef, na de mislukte overgangspoging van 3 G.B. in de morgen van 11 Mei, aanraking met de vijand bestaan bij de hefbrug bij Barendrechtseveer en, in de Groep Spui, bij Goidschalxoord en Spijkenisse.¹⁾

Bij eerstgenoemde brug richtte 3 G.B. (*min* 4) zich overeenkomstig de ontvangen opdracht ter verdediging in.

Het ontbreken van het personeel en materieel der verbindingsafdeling, die te Willemstad waren achter gebleven, deed zich daarbij gevoelen. 3-3 G.B. (*min* een S) bleef, versterkt met een sectie zw. mitrs., een sectie mortieren en een sectie pag., benevens met het in Deel V genoemde Detachement onder een res. 1e Luitenant (drie sectiën van 1 en 3-III-34 R.I. en drie zw. mitrs. van III-34 R.I.) in voorste linie. De Groepscommandant had dit detachement onder de energieke commandant voorshands ter plaatse gelaten om 3 G.B., in welk bataljon na het gebeurde in de morgen geen onbeperkt vertrouwen bestond, ruggesteun te geven. De beide andere compagnieën van 3 G.B., waarvan de gevechtswaarde nog slechts gering was, bleven met een sectie zw. mitrs. (waarvan een stuk was verloren gegaan) en een sectie pag., bij Blaak in tweede linie. De rechtstreeks steunende batterij 7 veld (1-II-23 R.A.), omstreeks 3 km. ten Z. van de voorste linie opgesteld, was, door middel van een A(rtillerie) O(fficier) I(nlichter) met een U.K.G.-toestel, met de B.C. verbonden, welke verbinding eerst op 11 Mei te ± 14.00 tot stand kwam. Omstreeks 18.30 waren de accu's van dit toestel echter uitgeput, zodat het onbruikbaar werd. Het kon eerst op 12 Mei te 12.00 hersteld worden.¹⁾ De lijnverbinding met 3 G.B. was zeer gebrekkig; de verbinding werd verder per ordonnans onderhouden. 2 der stukken vielen enige tijd uit door een defect aan de sluitstukken.

¹⁾ Dit euvel deed zich voor met alle U.K.G.-toestellen van 23 A.A., hoewel deze overigens voortreffelijk werkten. Het was niet mogelijk nieuwe accu's te verkrijgen.

De Majoor C.-3 G.B., had zijn commandopost te Blaak en kon vandaar via het rijkstelefoonnet — waarvan het dichtsbijzijnde toestel zich echter in een op enige afstand van de commandopost gelegen woning bevond — en per motorordonnans de Groepscommandant bereiken.

Evenals langs de Kil onderhield de vijand ook hier een hinderlijk krombaanvuur. Dit werd beantwoord door de sectie mortieren van 3 G.B., waarvan de commandant, een sergeant-capitulant, bij het waarnemen door een granaatscherf buiten gevecht werd gesteld, en door 1-II-23 R.A.

De mortieren geraakten echter spoedig door hun munitie heen, waarvan in de Groep Kil geen aanvulling was te krijgen (zie hier boven).

1-II-23 R.A. verschoot de 11e Mei omstreeks 140 projectielen, doch moest zich met het oog op de slinkende munitievoorraad beperken. Aangezien de batterij in de loop van de middag enige malen door Duitse vliegtuigen met mitrailleurvuur was bestookt en de dekking tegen zicht gebrekkig was, veranderde zij nacht 11/12 Mei van stelling naar de Zuidzijde van de Binnen Bedijkte Maas.

Met het oog op de verbindingen was dit een achteruitgang, daar bij het onderhouden van het verband tussen de A.O.I. en de batterij voortaan met een roeibootje moest worden overgeroeid.

Op het overige gedeelte van het Oude Maasfront, dat bezet was door troepen van *Groep Spui*, beperkte de actie zich tot het nu en dan wisselen van infanterievuur met de tegenoverliggende vijand.

Op het *Zee- en Zuidfront van de Groep Spui* en in het *bruggenhoofd Willemsdorp* bestond geen aanraking met de vijand.

De *Groepsreserve uit de Groep Kil* kreeg 11 Mei 20.00 opdracht om bij het aanbreken van de dag van 13 Mei (3.00) voorbereidingen te treffen om op te rukken of naar de brug bij Barendrechtseveer of naar 's-Gravendeel, of naar de Wacht.

*De balans der krijgsverrichtingen op 10 en 11 Mei*¹⁾ vertoonde voor de *Groep Kil* — de enige der beide Groepen van het Zuidfront, die daadwerkelijk in gevecht was — nacht 11/12 Mei geen gunstig beeld. Nadat in de morgen van 10 Mei het vak Wieldrecht en het bruggenhoofd Moerdijk verloren waren gegaan, waren de beide tegenaanvallen, die over de Kil (II-28 R.I.) en die over de Oude Maas (3 G.B.), op 11 Mei mislukt en evenzo de uit het Zuiden door 6 G.B. ondernomen poging, tot herovering van het bruggenhoofd Moerdijk. De in uitzicht gestelde stoot naar het Noorden der in Brabant binnengerukte Franse troepen liet nog steeds op zich wachten. Aan C.-Groep Kil waren 11/16 zijner oorspronkelijke infanterie en 5 zijner 13 batterijen ontvallen. Ondanks de compensatie met het zeer gehavende 3 G.B. en met een zwakke compagnie uit de Groep Spui was de infanterie der Groep Kil niet meer in staat zonder samenwerking met andere troepen het offensief te hernemen. De krachtige en werkzame actie der artillerie schonk daarentegen voldoening, die echter werd getemperd door de nog steeds niet verkregen aanvulling der sterk geslonken munitie.

1) Zie schets 10.

Van C.Vg H. was reeds 11 Mei 10.20 bericht ontvangen dat de Lt.Div. het Eiland van Dordrecht zou zuiveren en daarna over Wieldrecht en Barendrecht zou oprukken. Aller ogen waren derhalve gericht naar het Oosten.

Bijlage F.

Gegevens over de gevechtswerkzaamheid der artillerie uit de Groep Kùl (23 R.A. en 25 Afd. A.).

AANTALLEN UITGEVOERDE SCHIETOPDRACHTEN:

	I-23 R.A. ¹⁾	II-23 R.A. ^{2) 4)}	25 Afd. A. ³⁾	Totaal
10 Mei	6	8	5	19
11 Mei	5	6	6	17
12 Mei	13	—	6	19
13 Mei	6	6	4	16
Totaal	30	20	21	71

AANWEZIGE -, VERSCHOTEN - EN AANGEVOERDE MUNITIE.

Aantal schoten op 10 Mei

	I-23 R.A. ¹⁾	II-23 R.A. ^{2) 4)}	25 Afd. A. ³⁾
in de afdeling aanwezig	2976	1984	1080
Verschoten	ruim 3600	ruim 1600	ruim 2500
Aangevoerd op 11 Mei			3600
Aangevoerd op 12 Mei (nacht 12/13 Mei in de stellingen)	omstreeks 1200		
Aangevoerd op 13 Mei (niet meer in gebruik genomen)	4200		

¹⁾ 3 batterijen.

²⁾ 2 batterijen.

³⁾ 3 batterijen niet snelvurend geschut.

⁴⁾ Zonder I—II—23 R.A. gedurende de tijd, dat deze batterij steun verleende aan 3 G.B. (11 Mei 10.20 tot en met 13 Mei).

Einde van de Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

Redactiewijziging

Kolonel van de Generale Staf van het K.N.I.L. L. C. van den Hoogenband, Redacteur van „De Militaire Spectator”, heeft wegens vertrek naar Nederland, zijn functie neergelegd. Wij betreuren dat zeer daar wij in Kolonel van den Hoogenband een gewaardeerd en ijverig medewerker verliezen. Wij betuigen hem gaarne onze dank voor zijn medewerking.

Als opvolger van Kolonel van den Hoogenband mogen wij de Heer A. J. T. Boester, gep. Majoor der Inf. K.N.I.L., welkom heten, die op 5 Juni jl. is opgetreden als Hoofd van de Krijgsgeschiedkundige Sectie van de Generale Staf van het Koninklijk Nederlands-Indische Leger.

Directie en Redactie.

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

van het

Kon. Nederlandsch Indische Leger

DE STRIJD IN WEST-BORNEO

GEDURENDE DE MAANDEN DECEMBER
1941 EN JANUARI, FEBRUARI, MAART 1942

Bijlage: Een schetskaart.

I. Inleiding.

De in West-Borneo gelegerde troepen, welke evenals in de overige Buitengewesten tot taak hadden het verzekeren van de binnenlandse rust, orde en veiligheid waren over een 14-tal detachementen verspreid.

Als voornaamste defensie-object in dit gebied moet het vliegveld Singkawang II (zie schets S II) worden aangemerkt, zodat aan de verdediging van deze belangrijke vliegbasis de meeste aandacht moest worden besteed.

De terzake genomen maatregelen, kwamen naast de directe bewaking van het vliegveld neer op het inrichten van verschillende stellingen op de meest waarschijnlijke naar deze vliegbasis voerende opmarswegen en het voorbereiden van verschillende vernielingen in die wegen ten einde een mogelijke vijandelijke opmars te vertragen.

II. Beschikbare troepen.

De Territoriale Commandant beschikte in totaal over 39 brigades (sterkte van elke brigade 18 tot 19 man) welke na het uitbreken van de oorlog werden omgevormd tot 50 brigades van 15 man, waarvan de vuurkracht door indeling van automatische wapens was verhoogd.

Het grootste gedeelte moest worden bestemd voor

bewaking marinesteunpunten te Pontianak en te Sambas,
vernielingsploegen,
bewaking interneringskamp,
bezetting van het vliegveld Singkawang II,
bezetting kustwachten,

met het gevolg dat de Territoriale Commandant slechts over 14 brigades de vrije beschikking hield.

Aan dienstplichtigen werd in totaal over 150 man beschikt, die over het algemeen onvoldoende waren geoefend en waarvan de geoefendheid ook moeilijk was op te voeren in verband met het feit, dat een groot gedeelte wegens het werkzaam zijn in vitale bedrijven slechts sporadisch onder de wapenen had kunnen komen. Over het algemeen werden deze

dienstplichtigen als telefoonbediening en als automobielbestuurders ingezet.

Evenmin kon veel van de te Pontianak en te Sintang opgerichte stadswachten worden verwacht, aangezien deze eerst kort voor het uitbreken van de vijandelikheden waren opgericht en voor oefening slechts 1 maal per week waren opgekomen.

III. Defensie-maatregelen.

Allereerst moeten worden genoemd de verdedigingswerkjes op het vliegveld Singkawang II, welke werden aangelegd om een rechtstreekse aanval op dit veld te keren.

Aangezien het van belang werd geacht om het vliegveld in elk geval niet onvernield de vijand in handen te laten vallen en het dus zaak was om voor het uitvoeren van vernielingen van dit uitgestrekte veld zoveel mogelijk tijd te winnen, was men in November 1941 ook tot het aanleggen van een kring van versterkingen op een grotere afstand van het vliegveld overgegaan. Deze versterkingen waren echter bij het uitbreken van de oorlog nog bij lange na niet voltooid.

De stellingen die de voornaamste toegangswegen naar de vliegbasis afsloten en op 8 December 1941 nagenoeg waren voltooid, waren in front wel sterk, doch konden in verband met de aanwezigheid van bedekt terrein op de vleugels gemakkelijk worden omtrokken.

Gelet op de uitgestrektheid van het te verdedigen gebied en de betrekkelijk geringe strijdkrachten waarover werd beschikt, zomede in aanmerking genomen het feit, dat in West-Borneo slechts een beperkt en dan nog slecht wegennet werd aangetroffen, stond de Territoriale Commandant hier voor een moeilijke taak.

Ook het telefoonnet verkeerde in een slechte staat. Niettegenstaande in het laatste half jaar van 1941 verschillende verbeteringen waren aangebracht, werd gedurende de oorlogsdagen het nadeel verbonden aan het niet kunnen beschikken over een betrouwbaar verbindingsnet, wel in sterke mate ondervonden.

Alvorens tot het beschrijven van de in Nederlands West-Borneo gevoerde actie over te gaan, zal een kort overzicht worden gegeven van de ontwikkeling van de gebeurtenissen in Brits Noord-Borneo.

IV. Actie van de Brits-Indische troepen in Brits N.W.-Borneo.

In December 1940 was men van Britse zijde tot het leggen van een bezetting in N.W. Borneo overgegaan. Hiervoor werd 1 Compagnie van het IIe Bataljon van het 15e Pundjab Regiment (2/15 Pundjab Regiment) bestemd. Het grootste gedeelte van deze compagnie werd te Miri gestationneerd, met opdracht om de in tijd van oorlog uit te voeren vernielingen van de raffinaderij en van de olie-installaties in het Miri-Lutong-Seria-gebied te dekken, de rest van de Compagnie werd te Kuching gelegerd met opdracht om de ploegen, aangewezen om in oorlogstijd het vliegveld (± 7 km Zuid van Kuching gelegen) te vernielen, te beveiligen.

In Mei 1941 werd het gehele 2/15 Pundjab Regt. van Malakka naar Brits Borneo gezonden, waardoor de dislocatie de volgende wijziging onderging, t.w. 1 compagnie te Miri, de rest van het bataljon te Kuching.

Nu de sterkte aanzienlijk was opgevoerd werd de opdracht aan de te

Kuching gelegeerde troepen uitgebreid. De taak van deze troepen werd het vliegveld te Kuching zo lang mogelijk voor eigen gebruik te behouden en in laatste instantie de vijand het gebruik van het vliegveld te ontzeggen. Aangezien nu in totaal over ruim 2500 man werd beschikt (de ongeveer 1400 man te Serawak aanwezige hulpkorpsen hieronder begrepen) dacht men tot een offensief gebruik van de troepen te kunnen overgaan. Nadere verkenningen wezen echter uit, dat indien de vijand een landingspoging met 3000—4000 man zou wagen, de beschikbare troepenmacht, mede met het oog op het terrein (moerassig, doorsneden met vele rivierarmen en overigens zwaar bedekt), daartoe niet voldoende zou zijn.

Uiteindelijk werd besloten om alle troepen voor de rechtstreekse verdediging van het vliegveld te bestemmen. Een en ander had tot gevolg, dat eerst in November 1941 met het opwerpen van de verdedigingswerken, rondom dat vliegveld werd begonnen, zodat bij het uitbreken van de vijandelijkheden deze bij lange na nog niet voltooid waren.

Reeds op 8 December 1941, dus nog voordat een vijandelijke bedreiging zich aftekende, werden de bevelen tot het uitvoeren van de voorbereide vernielingen van de olie-installaties in de omgeving van Miri gegeven, welke vernielingen in de avond van die dag waren voltooid. Japanse verkenningsvliegtuigen hadden tijdens de vernieling over het gebied gevlogen, maar hadden geen pogingen gedaan in te grijpen.

Op 13 December 1941 werd de te Miri gelegeerde Brits-Indische Compagnie naar Kuching verscheept; onderweg werden enige verliezen ten gevolge van een Japans bombardement geleden.

Op 16 December 1941 werd Miri door de Japanners bezet.

Kuching werd voorlopig met rust gelaten, wel voerden op 19 December '41 15 Japanse bommenwerpers een bombardement uit, doch veel schade werd niet aangericht.

Op 23 December '41 te 20.00 werd bericht van Singapore ontvangen, dat een Japans convooi opstomende in de richting Kuching was waargenomen en werd bevel gegeven onmiddellijk tot de vernieling van het vliegveld over te gaan. Zulks kwam niet overeen met de oorspronkelijke opzet, waardoor het uitvoeren van de destijds aan de troepen verstrekte opdracht in het gedrang kwam, het had immers weinig zin om een reeds vernield vliegveld te verdedigen. De Troepen-commandant stelde dan ook aan het Hoofdkwartier te Singapore voor om na het vernielen van het vliegveld zijn troepen naar Ned. West-Borneo te doen terugtrekken. Terzake werd echter beslist, dat de Britse troepen zo lang mogelijk in Brits N.W. Borneo moesten doorvechten en dat de Commandant overigens in het belang van Ned. West-Borneo moest handelen.

Inmiddels had in de nacht van 23 op 24 December de vernieling van het vliegveld nabij Kuching plaats gehad en was de Japanse transportvloot op 24 December bij het aanbreken van de dag voor de monding van de S. Serawak verschenen. In de morgen stoomden een twintigtal landingsvloepen de rivierarm op, weliswaar werden een 7-tal sloepen door het Britse geschut tot zinken gebracht, doch nadat de bemanning van de batterij buiten gevecht was gesteld, wisten de Japanners op 24 December '41 te 16.30 de plaats Kuching te bezetten, waarna de vijand naar het vliegveld oprukte.

De door de vijand in de nacht van 24 op 25 December '41 uitgevoerde bewegingen wezen er op, dat er naar gestreefd werd om de enige voor

de Britse troepen beschikbare terugtochtsweg af te snijden, om daarna tot omsingeling van de troepen, opgesteld rondom het vliegveld, over te gaan.

Toen in de namiddag van de 25e December 1941 bleek, dat een langer verblijf in de omgeving van het vliegveld een algehele vernietiging ten gevolge zou hebben, werd tot het aanvaarden van de terugtocht besloten. Het mocht echter aan de Britse achterhoede niet meer gelukken zich van de vijand los te maken, zodat nagenoeg 2 Compagnieën bij deze actie buiten gevecht werden gesteld.

Te 19.00 had de hoofdmacht de W. oever van de Serawak rivier bereikt en onmiddellijk daarna ving de mars naar het Nederlands gebied aan. Op 26 December 1941 werd te 3.00 Krokong bereikt, aldaar ging de weg in een voetpad over, zodat al het zware materieel en alle voertuigen, na vernietiging, moesten worden achtergelaten. Voorts werd hier het zich nog bij de colonne bevindende personeel van de Serawakse hulpkorpsen afgedankt, zodat de Ned. grens met een sterkte van ongeveer 800 man werd overschreden. Langs een slecht voetpad werd de tocht in een hevige regen voortgezet ten gevolge waarvan de troepen in zwaar vermoeide toestand Siloeas bereikten, alwaar contact met een Ned. patrouille werd verkregen.

Op de 28e December 1941 werd Sanggau bereikt en op 29 December 1941 werden de barakken nabij het vliegveld Singkawang II betrokken. Op 30 December 1941 werd na overleg met de Nederlandse Territoriale Commandant bepaald, dat de Britse troepen tot 4 Januari 1942 te Singkawang II zouden blijven, teneinde aldaar enigszins op verhaal te kunnen komen en te worden gereorganiseerd. Op 31 December 1942 werd 2/15 Pundjab Regt. onder het commando van het Hoofdkwartier te Bandoeng gesteld.

V. Actie van de te Singkawang II gestationeerde luchtstrijdkrachten.

Op het vliegveld Singkawang II waren sedert 2 December 1941 een patrouille jagers (4 toestellen) en een afdeling Glenn Martin-bommenwerpers (sterk 11 vliegtuigen) welke onder het bevel stonden van de commandant van de luchtstrijdkrachten te Singapore, gestationeerd.

In de eerste helft van December 1941 bepaalde de werkzaamheid van de vliegtuigen zich tot het uitvoeren van zeeverkenningen, doch in de tweede helft van December '41 na de landingen te Miri en te Kuching werd tot daadwerkelijke actie overgegaan.

Op 17 en 18 December 1941 voerden de bommenwerpers met succes een bombardement op de voor Miri gelegen Japanse vloot uit. Op 19 December, nadat een zwaar bombardement op Pontianak had plaats gehad, kwam de patrouille jagers in actie; de aanval op de van Pontianak terugkerende Japanse bommenwerpers leverde echter geen succes op. In de daarop volgende dagen werden het vliegveld Singkawang II en het in de nabijheid daarvan gelegen schuilterrein Singkawang III door de Japanse bommenwerpers geregeld gebombardeerd.

Het terrein Singkawang III was al spoedig geheel onbruikbaar geworden, terwijl het zich liet aanzien, dat ook het terrein te Singkawang II tengevolge van de aanhoudende bombardementen en de geringe jagerbeveiliging welke beschikbaar was, als basis zou moeten worden opgegeven. Op 22 December 1941 werd dan ook besloten om tot ontruiming

van laatstgenoemd vliegveld over te gaan. De nog overgebleven vliegtuigen werden naar het vliegveld nabij Palembang gedirigeerd. De luchtbasis Singkawang II werd echter nog intact gehouden met de bedoeling om als vooruitgeschoven tactische hulpbasis van onze jagers te dienen.

VI. Verloop van de strijd in Ned. West-Borneo.

De oorspronkelijk aan de Terr. Cdt. van West-Borneo verstrekte opdracht om de vliegbasis Singkawang II te verdedigen, bleef dus onverminderd van kracht.

De tegen het eind van December 1941 in West-Borneo aangekomen Brits-Indische troepen werden dan ook, nadat reorganisatie had plaats gevonden, voor de verdediging van de vliegbasis Singkawang II ingezet.

De opstelling van de troepen was begin Januari 1942 als volgt. Een gemengde Br. Ind. en Ned. afdeling ter sterkte van ongeveer 1 compagnie bevond zich te Siloeas teneinde aldaar een eventueel vij. opdringen zolang mogelijk te vertragen.

De rest van het Br. Ind. bataljon was als volgt ingezet: 1 compagnie te Sanggau ter afsluiting van de rijweg en de overige compagnieën in reserve nabij het vliegveld Singkawang II.

Van de te zijner beschikking staande 14 brigades had de Territoriale Commandant 8 brigades moeten afstaan aan een door het Hoofdkwartier op Java naar West-Borneo gezonden officier, die tot opdracht kreeg om tegen de te Kuching gelande vijand de guerillastrijd te voeren. Deze brigades passeerden op 4 Januari 1942 Siloeas en hebben gedurende 14 dagen in het terrein N.O. daarvan geageerd.

Tengevolge van moeilijkheden verbonden aan de aanvoer van vivres en het feit, dat de aangewezen brigades niet in het voeren van de guerillastrijd waren geoefend, waarbij gevoegd de weinige medewerking van de zijde van de bevolking ondervonden, heeft de ingezette guerilla-actie niet aan de verwachtingen beantwoord. De uitgezonden brigades hebben de vijandelijke opmars slechts in geringe mate kunnen vertragen.

Op de 17e Januari 1942 ontwikkelden zich sterke vijandelijke afdelingen tegenover onze opstellingen te Siloeas, waardoor onze troepen waren gedwongen om de ingenomen stelling prijs te geven, waarna zij op Bengkajang werden teruggenomen.

Na ontvangst van het bericht, dat sterke vijandelijke strijdkrachten hun opmars van Siloeas in Z.W. richting waren aangevangen werd op 20 Januari 1942 tot vernieling van het vliegveld Singkawang II besloten en werden de troepen, ingevolge bevelen van het Hoofdkwartier op Java, tot Sintang teruggenomen, welke terugtocht op 26 Januari 1942 aanving en gedekt werd door de in nabij Sanggau achtergelaten troepen. Deze laatste waren na het uitvoeren van enkele tegenstoten, welke geen succes opleverden, in verband met het oprukken van overmachtige vijandelijke troepen, gedwongen om hun stellingen te verlaten.

In de nacht van 27 en 28 Januari voerden de Japanners ter hoogte van Pemangkat succesvolle landingen uit en stelden zich al spoedig daarna in het bezit van Sambas, Singkawang, Mampawah en Pontianak. De in het kustgebied achtergelaten zwakke Ned. troepen waren niet bij machte om de vijandelijke opmars te vertragen.

Ter beveiliging van de uit de richting van het vliegveld Singkawang II

terugtrekkende troepen werd de van Singkawang naar Bengkajang voerende weg ter hoogte van de Penaring pas afgesloten. Doch ook hier drong de vijand al spoedig sterk op, zodat onder het achterlaten van een afdeling ter opvang van de in Z. richting terugtrekkende eigen afdelingen, Bengkajang door onze troepen moest worden ontruimd en op Ngabang moest worden teruggetrokken.

De troepen waren inmiddels in een zwaar vermoeide toestand geraakt, vooral was zulks het geval met de Brits-Indische troepen, die reeds sedert 25 December 1941 in actie waren en waarvan de gevechtsvaardigheid in verband met de moeilijkheden aan legering en verpleging verbonden, zeer was gedaald.

Na gepleegd overleg met de Territoriale Commandant werd op 31 Januari '42 besloten om het 2/15 Pundjab Regt. naar het vliegveld Kota Waringin te doen afmarcheren, alwaar nadere bevelen zouden worden afgewacht.

Op de 3e Februari werd door het Br. Ind. bataljon Nangapinoh bereikt, van waar op 4 Februari '42 de mars in 2 colonnes aanving en wel een Westelijke colonne in de richting van Kotawaringin en een Oostelijke in de richting van Sampit. De Westelijke colonne bereikte op 24 Februari Kotawaringin, de Oostelijke colonne bereikte op 7 Maart de monding van de Sampit rivier, welke juist op die dag door Japanse eenheden was bezet.

Aangezien de Br. Ind. troepen tengevolge van de verschillende gedurende hun mars naar het Zuiden geleden ontberingen, in een uitgeputte toestand verkeerden, besloot de commandant geen gevecht aan te gaan, doch in de richting Kotawaringin terug te trekken. Eerst op 29 Maart werd dit vliegveld, door slechts een klein gedeelte van de oorspronkelijke Oostelijke colonne bereikt.

Van het voortzetten van de strijd met deze zwaar vermoeide troepen was geen sprake meer, zodat de Commandant besloot om met de Ned. bezetting van het vliegveld Kotawaringin op 8 Maart door het Ned. Algemeen Hoofdkwartier op Java gelaste algehele capitulatie te aangaan.

Na het vertrek van de Brits-Indische troepen was de Ned. Territoriale Commandant in West-Borneo er toe overgegaan om de restanten van zijn troepen te Sintang te verzamelen.

Tengevolge van de vernieling van het radiostation te Singkawang II was de verbinding met het Alg. Hoofdkwartier op Java verloren gegaan. Teneinde deze verbinding te herstellen werd de kapitein-adjudant naar Ketapang (marine vliegsteunpunt) gezonden, alwaar op 8 Februari '42 het radiostation intact werd aangetroffen. Door het Alg. Hoofdkwartier op Java werd aan de kapitein-adjudant medegedeeld, dat aan de Territoriale Commandant inmiddels per vliegboot 2 draagbare radiozendstations waren toegezonden. De verbinding was dus weder tot stand gekomen.

Tot een treffen met Japanse strijdkrachten, die medio Februari '42 hun opmars in de richting Sintang inzetten, is het niet gekomen. Na ontvangst van berichten, die duiden op de aanwezigheid van 400 Japanners te Sekadau besloot de Territoriale Commandant het stroomgebied van de Kapoeas te verlaten en de troepen over Nangapinoh naar Kota Baroe te verplaatsen, teneinde aldaar tot reorganisatie over te gaan.

In de eerste week van Maart '42 waren de restanten van de oorspronkelijke Nederlandse bezetting van West-Borneo aldaar verzameld. Op 3 Maart 1942 ontving de Territoriale Commandant opdracht van het Alg. Hoofdkwartier op Java om zich met de nog te zijner beschikking zijnde troepen naar het vliegveld Kotawaringin te begeven. Deze mars, waarvan de duur op 20 dagen was geschat, werd echter niet voltooid, aangezien op 8 Maart '42 het bevel inzake de capitulatie van alle strijdkrachten in Ned. Indië werd ontvangen.

In verband met de omstandigheid, dat de Territoriale Commandant van het voortzetten van de strijd met een troep, welke hoognodig van nieuwe uitrusting moest worden voorzien, in een streek waar nagenoeg geen voedsel werd aangetroffen, weinig heil verwachtte, werd door hem besloten naar Pontianak terug te keren, alwaar op 15 Maart 1942 werd gecapituleerd.

Einde van de Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.

BOEKBESPREKING

**„HET INDIE, DAT NEDERLAND VER-
GEET”** door H. ROSE. — Drukkerij
Rutgers, Varsseveld.

De auteur zegt in de voorrede van zijn in brochure-vorm uitgegeven Overzicht van de ontwikkeling van het Nederlandse gezag in Indië: „Het is van eminent belang, dat velen thans iets meer dan gewoonlijk van de geschiedenis van Nederlands-Indië weten. Zij spreekt voor zichzelf, heeft iets te zeggen en stemt tot nadenken!”

Met de schrijver zijn we eens dat kennis van de geschiedenis van Nederlands-Indië van zeer groot belang is; dat deze kennis vooral thans van eminent belang is, moet dubbel onderschreven worden.

Het valt echter te betreuren, dat het de omstandigheden zijn, welke dit eminente belang op de voorgrond doen treden. Men had reeds tientallen jaren geleden tot het besef gekomen moeten zijn, dat grondige kennis van de geschiedenis en ontwikkeling van Nederlands-Indië nodig is om te kunnen en mogen oordelen. Niet „vele”, maar „alle” Nederlanders hebben de plicht grondig op de hoogte te zijn, niet alleen van de Nederlandse geschiedenis, doch eveneens van de geschiedenis en ontwikkeling van de overzeese gebiedsdelen. Er zijn meer dan voldoende uitmuntende boekwerken daarover verschenen, terwijl instituten zijn opgericht, die op uitmuntende wijze een ieder van dienst zijn bij pogingen om meer kennis op te

doen betreffende deze overzeese gebieden.

De auteur geeft in de brochure de ontwikkeling van het Nederlandse gezag in Indië, te beginnen bij de komst der Nederlanders in 1596, op zodanige wijze weer, dat de groei van de Nederlandse invloed tot aan de huidige ontwikkeling door een ieder kan worden begrepen.

Hij eindigt zijn verhandeling, welke ter lezing wordt aanbevolen, met:

„Zal de geschiedenis het 20 eeuwse nageslacht van Jan Compagnie met meewarig schouderophalen voorbijgaan; zal het beeld van Hollands glorie vroeger goed met crêpe omfloerst zijn en Indië, toegevoegd aan de smartelijke herinneringen van het verwaarloosde Nieuw-Amsterdam, Brazilië, Zuid-Afrika, Ceilon, Formosa, Singapore, Brits-Borneo, Nieuw-Holland, Tasmanië, Nieuw-Zeeland, Mauritius etc., een aan gelegenheid worden, waarover de Nederlanders maar liever niet spreken, maar waaraan zij altijd met schaamte en spijt zullen denken?

Of zal het zijn met een variant op Bilderdijk's schoon vers uit het donkere jaar 1811:

Indië groeit weer!

Indië bloeit weer!

Indië's naam is weer hersteld!

Indië, uit zijn stof verrezen,

Zal opnieuw ons Indië wezen!

Dat de historie het vermeldt!

P.

DE WAPENDIRECTEUREN DELEN U MEDE:

PIONIERS

Brug bij Tjileungsir, West Java, of drie keer is scheepsrecht

Bij de acties in de omgeving van Tjileungsir (ong. 15 km Z.O. van Meester Cornelis) werd in Juli 1947 op de weg van Tjibinong naar Tjileungsir een vakwerkbrug met laaggelegen rijvloer van 36 m overspanning door de Republikeinen vernield, waardoor de opmars onzer troepen werd belemmerd. Eén vakwerkligger was nog intact, ondanks grote gaten in de profielen, de andere hoofdligger was volkomen doorgeslagen, doch was blijven hangen op de dwarsdragers.

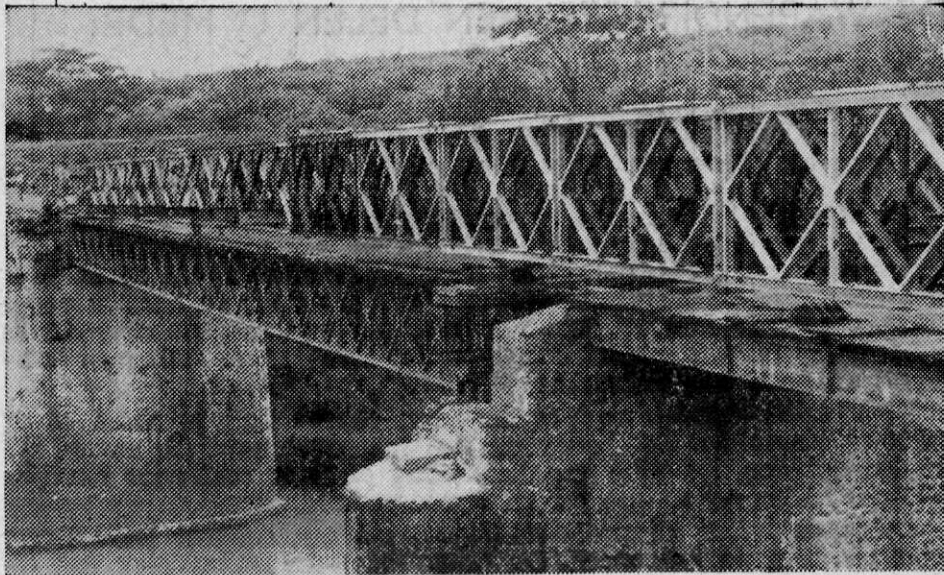
De Pioniers stonden voor de keus een nieuwe brug te slaan, of de oude te herstellen. Ter besparing van materieel werd de laatste oplossing gekozen. De wijze van herstelling biedt verschillende leerrijke aspecten. Hierover zij het volgende medegedeeld:

Langs de intact zijnde hoofdligger werd een dubbele Baileyligger over het brugdek geschoven. De lengte van deze Baileyligger was zodanig, dat de einden daarvan steun hadden op de nog intact zijnde pijlers van de brug. In de eerste plaats vond nu versterking van de oorspronkelijke vakwerkligger plaats door het oplassen van nieuwe profielen. Daarna werd de Baileyligger zijwaarts geschoven totdat hij tegen de andere, doorgeslagen, hoofdligger kwam te liggen. Deze werd door middel van kettingen aan de Baileyligger gesjord. Ook de dwarsdragers werden aan de Baileyligger bevestigd.

Hierna kon worden begonnen met het wegbranden der vernielde

Afb. 1.

Afb. 2

profielen van de hoofdligger. Het bleek noodzakelijk een geheel nieuw veld tussen te lassen. Na voltooiing hiervan werd het rijdek, gemeten van de intact gebleven hoofdligger af, op rijbreedte van een truck gebracht (3,05 m), zulks teneinde de gerepareerde hoofdligger zo weinig mogelijk te belasten. Hierna was de brug klaar voor beproeving. De brug was echter nauwelijks klaar of een argeloos chauffeur reed er, tegen de bedoeling, met een zwaar beladen 3-tons auto over, na welke krachtproef men de brug met een gerust geweten openstelde.

De 2e Genieveldcompagnie van het K.N.I.L. oogstte met dit werk een verdiende pluim van de actieleider.

Deze brug is echter niet lang in gebruik geweest. Na de herstelling bleek het zeer noodzakelijk om deze brug geschikt te maken voor tanks. De 10e Genieveldcompagnie van de K.L., die in tweede lijn werkte, ging nu aan de arbeid.

Onder de drang der omstandigheden is de gerepareerde vakwerkbrug met behulp van springstof opgeruimd, waarna een 2-1 Baileybrug is gebouwd. Afb. 1 geeft deze Baileybrug weer; rechts onder zijn de resten van de vakwerkbrug zichtbaar.

Nog was het werk niet ten einde. Door een ernstig tekort aan dwarsdragers, dekliggers en schoren van het Baileymateriaal werd in Februari 1948 besloten de 2-1 Baileybrug te vervangen door een Baileybrug met hooggelegen rijdek.

Om deze brug te kunnen bouwen werd door dezelfde Genieveldcompagnie de bestaande 2-1 Baileybrug eerst verzwaard tot een 3-1 Baileybrug, daarna werd de brug opgevijseld, om het mogelijk te maken, dat men daaronder de nieuwe Baileyhoofdliggers ophing, en tevens dat het verkeer doorgang kon hebben.

Toen de Baileybrug met hooggelegen rijdek klaar was, werd de oude 3-1 Baileybrug, ontdaan van rijdek voor vermindering van gewicht, over de nieuwe brug teruggerold (zie afb. 2).

DE VERMEESTERING VAN TJILEUNGSIR DOOR ONDERDELEN VAN DE U-BRIGADE

door H. J. VAN VEEN, Kapitein der Inf. K.N.I.L.

I. Algemeen.

Het onder volgende relaas is gebaseerd op de originele bevelen en gevechtsverslagen. Het tracht aan te tonen dat:

bij een actie op grote schaal een grondige voorbereiding noodzakelijk is en dat de taken van de verschillende groepen tot in de finesses moeten worden gecoördineerd;

indien de vijand in rug en flank wordt bedreigd van een georganiseerd verzet geen sprake meer is;

hoewel het voorgaande op een laag moreel van de tegenstander wijst, steeds rekening moet worden gehouden met enkele fanatici, die — meestal onder Japanse leiding — stand blijven houden.

Achtereenvolgens zullen worden behandeld:

- Het voor de actie uitgegeven bevel.
- Het algemeen verloop van de actie.
- Het verloop bij de verschillende aanvalsgroepen.
- Slotbeschouwing.

II. Het voor de actie uitgegeven bevel.

Op 12 Juni 1946 gingen de bevelen voor de actie uit. In de bijlage is dit bevel in uittreksel opgenomen, zoals het door de veranderde omstandigheden na uitgifte werd gewijzigd. Het afzonderlijk uitgegeven verbindingsbevel en het bevel voor de diensten wordt ter bekorting weggelaten. De bevelvorm is die welke bij het KNIL nog in gebruik was.

De Tjileungsir rivier vormde op dat moment de grens van het door de Ned. troepen bepatrouilleerde en gecontroleerde gebied.

N.B.: Dag D viel in verband met de gevraagde, maar steeds uitgestelde toestemming voor deze actie op 19 Juli 1946. ¹⁾

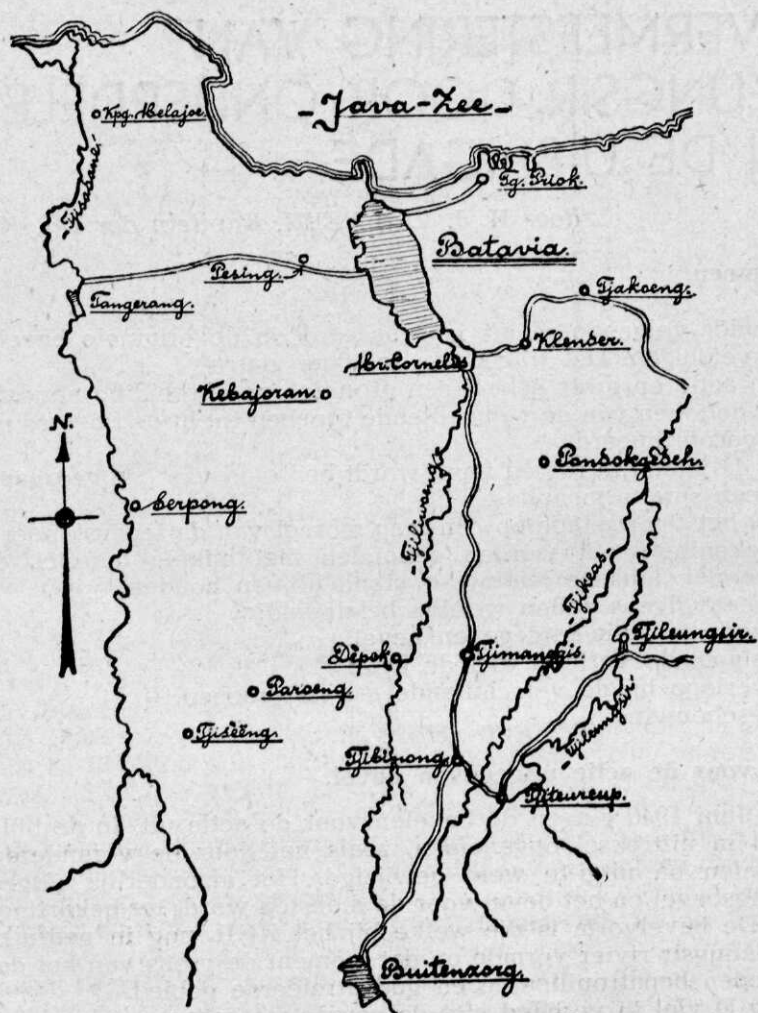
III. Het algemeen verloop van de actie.

A. Voorbereidingen.

De uitgevoerde verkenningen door het det. Tjiteureup verliepen alle naar wens, terwijl uit luchtverkenningen was gebleken, dat de brug bij Tjileungsir intact was.

Om de vijand niet voortijdig te verontrusten, werd gedurende de laatste dagen voor de actie geen luchtverkenning boven dit gebied meer gevlogen!

¹⁾ Tijdens de lange tijd van wachten op de vereiste goedkeuring moest herhaalde malen worden opgetreden tegen van Tjileungsir uit geïnfilteerde benden. Wellicht heeft de vijand, hierdoor opgeschrikt, de grote brug één of twee dagen van te voren vernield.

— Overzicht gebied omgeving Batavia —
schaal:

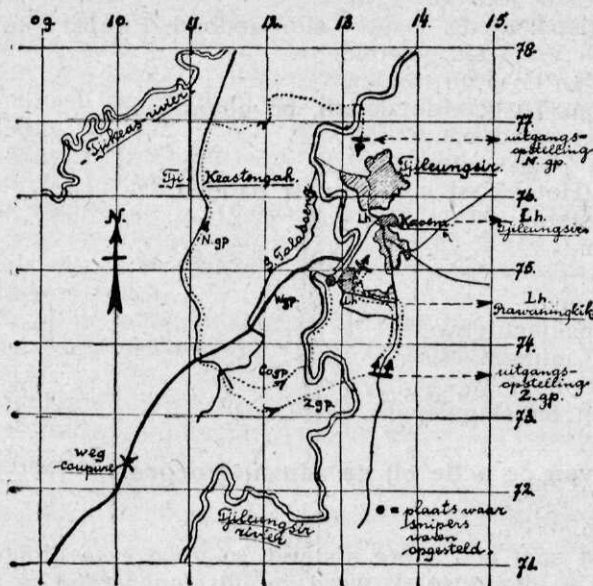

Afb. 1

B. De actie zelf (Zie schetsen I en II).

02.25. Afmars autocolonne van drs Tjibinong.

03.45. Te 102724 wordt de col. opgehouden door een nieuw gemaakte coupure in de weg; actieleider geeft het bevel aan de av.gpn te voet verder te gaan teneinde niet te laat de uitgangsstln te bereiken.

- Tjileungsir en omgeving -
 schaal:

Afb. 2

- 06.45. Alle groepen ¹⁾ hebben hun uitgangspost bereikt; en gaan op bevel actie-leider ten aanval te weten:
 N.gp. van 132768 naar Z. rand Tjileungsir (vt 13—75).
 Z.gp. van 134736 naar Lh Rawahingik (vt 13—74) (Lh niet inbegr.)
 en daarna Z. rand Kaoem (vt 13—75).
 W.gp. naar brug over Tjileungsir teneinde rivier te overschrijden zodra contact met cogr. Scheepens is verkregen.
- 08.45. W. en Z.gp krijgen bij brug met elkaar contact waarna 20-Inf II de rivier overschrijdt en samen met 1-1 R. Jagers in N. ri. ten aanval gaat op Lh. Tjileungsir; met cogr. Scheepens nog geen contact.
- 10.30. Tjileungsir bezet; 3 aanvalspgn bij Lh. Tjileungsir verzameld; actie tot zuivering van de omgeving wordt ingezet.
 Aangezien in Z.Z.W. ri. heftig vuren wordt gehoord hier een pel heen gestuurd.
- 16.00. Einde actie; na nogmaals 2 peln te hebben ingezet wordt eindelijk tegenstand snipers gebroken en doden geborgen.
 De verliezen aan eigen zijde bedroegen:
 N. groep: 1 sld licht gewond, 1 gids gedood.
 Z. groep: 1 sld gewond.

¹⁾ Voor de samenstelling der groepen wordt verwezen naar de bijlage.

W. groep: 1 sld gedood.
 Cogn. Scheepens: 1 vdg, 1 sgt, 3 sldn gedood; 1 kapt, 1 adj oo gewond.
 Dekking 2 Gi Vd: 1 sld gewond.
 Totaal 7 doden en 5 gewonden.
 Vij. verliezen: 14 getelde doden, 65 gevangenen.
 Buit gemaakt werd o.a.:
 1.3" mrt met 14 granaten.
 1 zw. mitr. (Hotchkiss) met 30 patr banden.
 1 vickers pistool.
 2 karabijnen.
 1 pist. mitr.
 3 L.E. geweren.
 1 dubbelloops jachtgeweer.
 4 Amer. AT mijnen.
 1 vltg-torpedobom.
 handgranaten en slagwapens.

IV. Verloop van de actie bij de aanvalsgroepen.

- a. N. groep.
Deze moest snel een grote afstand, in volstrekte duisternis te voet afleggen. De uitgangsstl. werd zonder tegenstand te 0630 bereikt. Bij de aanval werd slechts weerstand ondervonden van snipers.
- b. W. groep.
Ondervond geen weerstand; een sld werd gedood bij de actie tegen snipers na de bezetting van Tjileungsir.
- c. Z. groep.
Het was vooral deze gp die door snel optreden succes had en de voornaamste wapenen buit maakte.
Bij het doorwaden der rivier bij 131736 werden 2 personen met slagwapens slapende aangetroffen, terwijl het eerste vuur werd ontvangen bij 138741. Deze weerstand werd ten koste van 1 dode aan eigen zijde snel gebroken waarna bij 132747 een vij troep met karabijn en 1 zw mitr bewapend, komende uit het W. werd vernietigd.
- d. Gevolgde routes (zie schets II).

Co gp Scheepens.

Nadat de co gp (sterkte 1 kapt, 1 vdg, 1 adj, 4 sergtn en 12 korps en sldn) de trucks verlaten had werd de Tjileungsir rivier bij 125737 te 0500 bereikt en in het ravijn afgedaald. Op de O. oever ontdekte de Cdt. met een nachtkijker vij posten, waarmee een vuurgevecht ontstond.

Verrassing was nu verder uitgesloten zodat besloten werd de vij tot het aanbreken van het daglicht ter plaatse te binden, opdat de Z. gp gelegenheid zou hebben ongehinderd haar uitgangsofstelling te bereiken. Daarbij kwam dat de maanstand ongunstig was (de W. oever werd nl. beschenen terwijl de O. oever in de schaduw lag), en de O. oever een zeer steile wand van ongeveer 30 m vormde waar het moeilijk was bij duister een plaats van beklimming vast te stellen.

De vij, waarvan het aantal zich ondertussen had vermeerderd, werd

verder tot dagaanbreken met vuur bezig gehouden. Daarna werd onder dekking van eigen vuur in kleine groepjes de rivier overgestoken.

Sprongsgewijze met kleine groepjes werd nu langs de oever in N. richting terrein gewonnen, onder voortdurend vuurduel met de vij.

Tweemaal moest de gp met vij. in opstellingen in zwaar begroeid terrein afrekenen; de phosphorhandgranaten deden hierbij goed werk. Overall langs de oever stonden verdekt opgestelde schuttersputten, waarvan de meeste echter verlaten.

Zo werd al vechtende te 10.00 de landtong bij 127749 bereikt; aan de overzijde van de rivier werden op de weg eigen troepen waargenomen, evenals op de brug, zodat terecht werd verondersteld dat Tjileungsir reeds was bezet.

Toch ging de gp de laatste 300 m met alle voorzorgsmaatregelen verder en werd gelopen in 3 verspreide groepen door het terrein W. van de weg. Nog geen 100 m verder moesten in een steenbakkerij 2 man worden neergelegd. Onmiddellijk hierop werd de gp door enige verborgen vijandelijke scherpschutters onder hevig vuur genomen waarbij o.a. de kapt Scheepens gewond raakte.

Een langdurig vuurgevecht ontstond, waarbij getracht werd de vij o.a. met handgranaten uit zijn opstellingsplaatsen te verdrijven. Deze bleef echter hardnekkig zitten, goed verdekt opgesteld in schuttersputten die uitgegraven waren in de O. rivier-oever.

Nadat hulp was aangekomen werd nogmaals getracht de vij met een overstelpend vuur en handgranaten te vernietigen; geen resultaat.

De Brigade Cdt. en de actieleider bemoeiden zich persoonlijk met de hulpverlening. Het lastigste was de aan eigen zijde gevallen doden te bergen, aangezien deze op een plaats waren welke onder zeer goed gericht vuur van de tegenstanders lag.

Nadat het terrein door afdelingen was afgezet, werd de vij. onder 3" mrt vuur genomen vanaf de overzijde der rivier, waarna eindelijk de doden konden worden geborgen; het was toen 16.00 geworden.

V. Slotbeschouwing.

De tegenstander maakte hier, geoefend door de Jap, een uitermate kunstig gebruik van het terrein, het moreel van de vij scherpschutters was beslist hoog, waartoe de wetenschap dat zij ingesloten waren waarschijnlijk niet onaanzienlijk heeft bijgedragen.

Het was het eerste optreden van de pas gevormde Speciale Troepen ¹⁾, hetgeen al zeer onfortuinlijk uitviel. Bij de co gp was in verband met het moeilijk te doorschrijden terrein geen draagbare radioset ingedeeld; hierdoor werd het contact met deze afd. eerst zo laat hersteld.

De Genie die hier verder onbesproken bleef, verrichtte uitmuntend werk bij het opruimen der hindernissen (bomen over de weg), het dichten

1) Noot van de redactie.

Op het ogenblik van de actie waren de Speciale Troepen nog niet geheel afgericht, echter voldoende om aan dit soort ondernemingen te kunnen deelnemen. Speciale troepen zijn dezelfde als de in de oorlog beroemd geworden „Commando Troepen”. Deze speciale troepen krijgen onder leiding van bij de geallieerden gedurende de oorlog opgeleide officieren een volledige commando-training; zij worden bij voorkeur gebruikt voor „daring operations”. Na deze actie hebben zij op dit gebied reeds zeer uitzonderlijke prestaties geleverd.

der wegcoupure, het slaan van een geheel nieuwe brug over de S. Tala-
doeng en het herstellen van de grote brug bij Tjileungsir.

De vernieling van de grote brug was echter zo dat deze niet direct
dusdanig kon worden hersteld, dat ze voor autovervoer geschikt was;
alle voorraden bestemd voor het det. moesten de eerste dagen over de
brug gedragen worden.

STAFKWARTIER U BRIGADE
KANTOOR OPERATIEN.

Bijlage
(uittreksel v/h bevel voorzover van
belang)

Nr. 1 / **ZEER GEHEIM.**
Bijlagen: Een calque.

Batavia, 12 Juni 1946.

MAG ALLEEN IN HANDEN KOMEN VAN OFFICIEREN.
BEVEL VOOR DE VERMEESTERING VAN TJILEUNGSIR.

I. Vijand en eigen troepen.

Zie de betreffende inlichtingsrapporten.

II. Plan Brigadecommandant.

- a. Tjileungsir vermeesteren door een gelijktijdige aanval uit N., W. en Z.ri.
en deze plaats daarna blijvend bezetten door 1 en 2—1 bat R. Jagers.
- b. De aanval doen voorafgaan door een **verrassende** bezetting van de brug
Z. van Tjileungsir.
- c. Aanval wordt ingezet op een nader door mij te bepalen dag D.

III. Actieleider.

Actieleider is C. 1—R. Jagers.

IV. Deelnemende troepen.

- a. 2—1—R. Jagers
 - b. 1—1—R. Jagers
 - c. 20—Inf. II
2 sien mrtpel 1—R. Jagers
+ 1 sie 4—1 R. Jagers
 - d. commandogroep
 - e. 1 pel scoutcars (3 wagens +
1 res. wagen)
 - f. 1 pel 2 Gi Vd + 2 sien
4—1 R. Jagers
 - g. 2 sien 4—1—R. Jagers
- N. gevechtsgroep onder co. van
2—1—R. Jagers.
Z. gev. gp. onder co. van C.
1—1—R. Jagers.
W. gev. gp. onder bevel van
C.20—Inf. II.
onder bevel Kapt. Scheepens. 1
dekking trein.

V. Indeling in phases en taak onderdelen.

1. Aantal phases.
 - a. 1e phase: het formeren van de marscolonne.
 - b. 2e phase: het marcheren naar de verzamelopstelling.
 - c. 3e phase: het innemen van de uitgangsofstelling en het **verrassend**
vermeesteren van de brug Z. van Tjileungsir door de co. gp. in nauwe
samenwerking met de W. gev. gp.
 - d. 4e phase: de aanval.
2. Ad a, 1e phase.
Regeling der afmars, contrôle (aanvangs-) punt, enz.
3. Ad b, 2e phase.
Nadat de colonne is opgesloten, zal deze op bevel van de actieleider
onmiddellijk via Tjibinong en Tjiteureup afmarcheren naar brug S. Tala-
doeng (117742), alwaar het pel 2 Gi Vd direct een aanvang maakt met
het herstellen van de vernielde brug aldaar.
De N. gev. gp. zal doorrijden naar Tjikeastengah (11-76).
Het pel scoutcars dekt met de 2 sien 4—1—R. Jagers de werkzaamheden
bij de brug.

4. Ad c, 3e phase.
- a. De drie gev. gpn. marcheren na het verlaten van de auto's naar de respectievelijke uitgangsofstellingen (zie calque 1) en moeten deze resp. te 06.00 (N.gp.), 05.30 (W.gp.) en 06.00 (Z.gp.) ingenomen hebben.
 - b. De co. gp. Scheepens begeeft zich na het verlaten van de auto's naar de O. oever v. d. Tjileungsir rivier en vandaar zo gedekt mogelijk naar de brug en bezet deze. Deze brug moet onbeschadigd in onze handen vallen; succes is alleen te verwachten indien snel, geruisloos en verrassend wordt opgetreden.
 - c. De dekking trein blijft achter ter bewaking van de auto's. N.B.C. det. Tjiteureup draagt zorg, dat gidsen beschikbaar zijn; voor de Cdt, van de N., en Z. gev. gp. en voor de C. co. gp. Deze gidsen dienen de onderdelen via de doorwaadbare plaatsen naar de O. zijde van de rivier c.q. uitgangsofstn. te brengen.
5. Ad d, 4e phase.
- a. Noordelijke Gevechtsgroep.
Gaaf op mijn bevel (\pm 06.00) voorwaarts. Aanvaldoel Z. rand Tjileungsir.
 - b. Westelijke Gevechtsgroep.
Gaaf op mijn bevel (\pm 05.30) zeer voorzichtig en gedekt voorwaarts; op bericht of lichtkogelsein van C.co.gp. dat deze de brug heeft bezet, zo snel mogelijk daarheen opmarcheren. C. 20 Inf. II komt bij aankomst aan de brug onder de bevelen van C.co.gp.; de brug moet zowel aan de O. als aan de W. zijde krachtig ter verdediging worden ingericht.
Zuidelijke Gevechtsgroep.
Gaaf op mijn bevel (\pm 06.00) voorwaarts à cheval van de rijweg. 1e aanvaldoel: Rijweg door Lh. Rawahingik (13-74), Lh. niet inbegr. 2e aanvaldoel: Z. rand kpg. Kaoem (13-75) en verder W. tot de de rivier.

VI. Verkenningen.

- C. det. Tjiteureup vangt onmiddellijk aan met het uitvoeren van verkenningen met betrekkingen tot:
- a. doorwaadbare plaatsen in de Tjileungsir rivier om de uitgangsofstellingen te bereiken.
 - b. de opmarswegen naar deze doorwaadbare plaatsen; het personeel dat de bovengenoemde verkenningen heeft uitgevoerd eventueel aangevuld met betrouwbare gidsen dient op dag D-1 voor het invallen der duisternis ter beschikking van de betrokken cdt, te zijn gesteld.
 - c. toestand brug bij S. Taladoeng; hierbij nagaan hoeveel materieel benodigd is voor herstel van de brug, enz., enz.

VII. Verband en Verbindingen.

enz.

VIII. Beschikbaarstelling M.P. Personeel enz.

enz.

IX. Diensten.

enz.

De Brigadecommandant

o.l.

De Chef Staf

w.g.

Aan: \

C. 1—R. Jagers
enz.
enz.

1) De calque van het bevel is niet bijgevoegd; e.e.a. blijkt echter uit het relaas.

CAPITULEREN OF DOORVECHTEN TOT DE LAATSTE MAN

door A. ZIJLMANS, *Kapitein der Inf. K.N.I.L.*

In deze enkele woorden ligt een wereld van gedachten opgesloten. Het is een moeilijke beslissing waarvoor commandanten van legeronderdelen kunnen worden geplaatst in oorlogstijd. Capitulatie betekent immers het erkennen van de nederlaag, het zich onderwerpen aan de bevelen van de vijand, het zich volkomen weerloos weten en voelen, in Nederlands-Indië betekende het, gedurende de strijd tegen de Japanse overweldiger, bovendien zijn lot in handen te stellen van een gewetenloze, Oosterse vijand, bekend om zijn wreedheden (China en Malakka) en zijn negeren van alle conventies (zo werden b.v. in Balikpapan in Februari 1942, toen men weigerde de olieinstallaties onbeschadigd aan de vijand over te geven, alle militairen, doktoren, zusters der hospitalen, vrouwen, kinderen en patiënten op beestachtige wijze, zonder vorm van proces, na de overgave vermoord).

Capitulatie is echter verantwoord, wanneer doorvechten slechts zal leiden tot nodeloos bloedvergieten, het nutteloos opofferen van mensenlevens, en geen enkel tactisch en strategisch doel meer zal kunnen worden bereikt.

Uit eigen ervaring zij U hieronder geschetst welke factoren alle een rol speelden en uiteindelijk moesten leiden tot de capitulatie van de troepen op de Westkust van Atjeh op 29 Maart 1942.

Het Javaleger capituleerde, zoals U bekend, op 8 Maart 1942. Als Territoriaal Commandant van Atjeh trad sedert 1936 op de Kolonel der Inf. V. G. F. Gosenson, Ridder der M.W.O. 4e klasse, een Atjehkennner bij uitnemendheid. De bezetting van Atjeh bestond ten tijde van de inval der Duitsers in Holland uit het Korps Marechaussee en 3 Bataljons Garnizoensinfanterie— waarvan de staven allen in de hoofdplaats Koetaradja — met een totale sterkte van ongeveer 3500 man, verdeeld over 33 posten, elk van 3 à 8 brigades. De steeds nader komende dreiging van een oorlog in het Verre Oosten, deed de Legerleiding besluiten, een groot gedeelte dezer troepen te dirigeren naar plaatsen buiten Atjeh, waar ze haars inziens meer nut zouden hebben. Dat e.e.a. ten slotte leidde tot een bezetting ver beneden het minimum was, gezien de geringe sterkte van het K.N.I.L., onvermijdelijk. Men ging hierbij blijkbaar van de veronderstelling uit: „In Atjeh zal hopelijk niets gebeuren” of „Van twee kwaden moet men het minste kiezen”.

Toen op 8 December 1941 de oorlog aan Japan werd verklaard, was dan ook, mede door de troepenvermindering, het aantal posten tot de helft teruggebracht. Toen eind December 1941 bovendien de 6e Divisie Marechaussee, welke te Bakongan was gelegerd, Atjeh verliet (een deel hiervan zou op Malakka worden ingezet, ten einde achter de linies der snel oprukkende Jappen te opereren), was op de W. kust van Atjeh het aantal posten van 10 tot 3 teruggebracht, waarmede tevens een patrouillegebied, oorspronkelijk bestemd voor 2 divisies Marech. en 2 Compagnieën Garnizoensinfanterie, in zijn geheel was toegewezen aan de 2e Div. Marech. Hiervan waren de Staf en 3 brigades te Meulaboh

gelegerd en verder 4 brigades te Koeala Bhéë en 4 te Djeuram, resp. 35 en 45 km N.O. en Z.O. van Meulaboh. De 12e brigade was ter persoonlijke beschikking van de Territoriaal Commandant en alzo niet op de W.kust aanwezig.

Ter verduidelijking voor de hiermede niet bekende lezer, zij vermeld dat het Korps Marech. bestond uit 60 brigades à 20 man, verdeeld over 6 divisies, t.w. 3 van 12 en 3 van 8 brigades. Deze brigades bestonden uit uitgezochte Inheemse beroepsmilitairen, geëncadreerd met Hollandse officieren en enkele Hollandse onderofficieren. Het overige kader was eveneens Inheems. Verder bestond het verschil met de garnizoensinfanterie hierin, dat een marechausseebrigade voor 50% uit Hollanders, Ambonezen en Menadonezen moest bestaan, terwijl dit getal voor de garnizoensinfanterie $33\frac{1}{3}\%$ bedroeg. De Atjehpractijk van 60 jaren had toch geleerd, dat aan genoemde categorieën in het algemeen een hogere gevechtswaarde kan worden toegekend. Hierbij zij tevens vermeld, dat het Korps Marech. slechts was opgeleid en bewapend om op te treden tegen een Inheemse vijand en dan speciaal de Atjehse, zijnde dit immers het meest fanatieke en godsdienstige vechtersvolk van de gehele archipel, wat het toen ter tijde wederom in de practijk heeft bewezen. De bewapening bestond uit de karabijn model '95 en de bekende klewang.

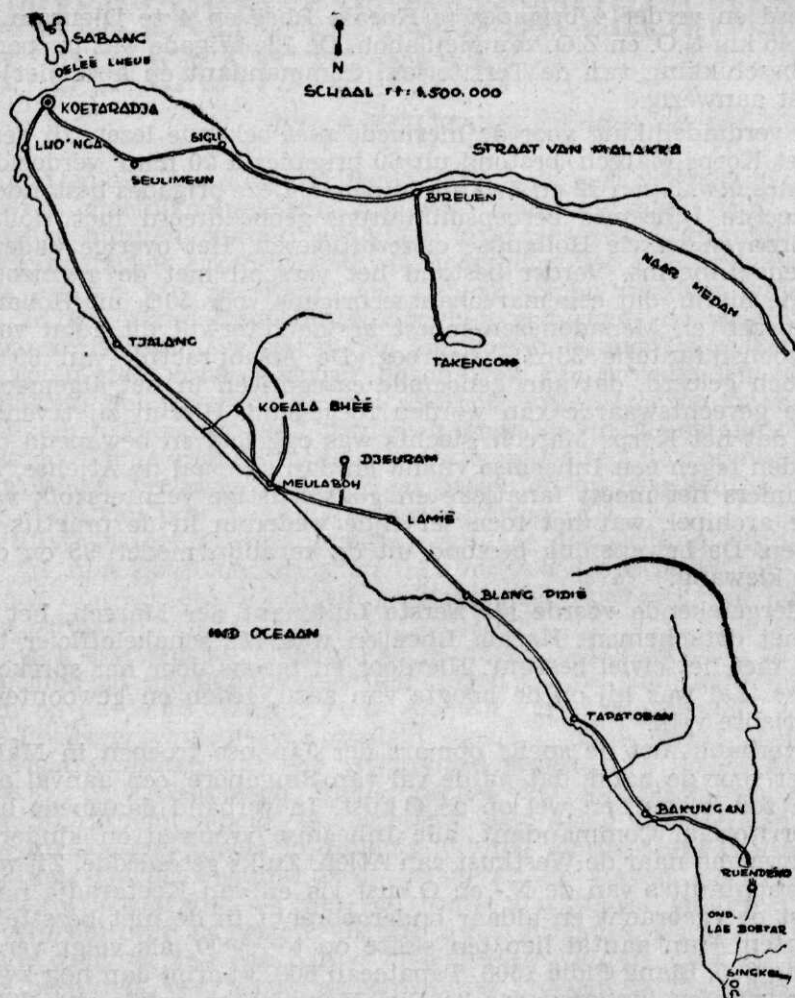
Ondergetekende voerde als Eerste Luitenant der Marech. het bevel over het detachement Koeala Bhéë en was, als schakelofficier tevens belast met het civiel bestuur. Hierdoor en tevens door het spreken der Atjehse taal was hij op de hoogte van aard, zeden en gewoonten van het Atjehse volk.

In verband met de snelle opmars der Japanse troepen in Malakka, lag het voor de hand, dat na de val van Singapore, een aanval op Sumatra zou volgen, en wel op de O.kust. In verband daarmee besloot de Territoriaal Commandant, alle Inheemse vrouwen en kinderen te doen brengen naar de Westkust van Atjeh. Zulks geschiedde. Zij werden met vrachtauto's van de N.- en O.kust via en van Koetaradja naar de W.kust overgebracht en aldaar ondergebracht in de niet bezette kampementen. Hun aantal liep ten slotte op tot 3000, als volgt verdeeld: Tjalang 600, Blang Pidië 1500, Tapatoean 600, waarbij dan nog kwamen de vrouwen en kinderen der 2e Div. Marech. ten getale van 300 (zie schets).

Singapore viel op 15 Februari. Hierna volgde Palembang; de aanval rolde voort in Z. richting naar het bastion Java. Met uitzondering van de dagelijkse bombardementen bleef N.-Sumatra voorlopig vrij van een inval. Het werd 23 Februari. In de daaropvolgende nacht werd de controleur van Seulimeun op listige wijze door Atjehers uit zijn huis gelokt en op beestachtige wijze met lansen en rentjongs (Atjehse dolk) vermoord. Dit bleek het sein te zijn voor een opstand van het Atjehse volk op de N. en O.kust, welke spoedig zou overslaan naar de W.kust.

Hiermede komen wij tevens tot de diepere oorzaken van deze opstand, en lijkt het mij voor de lezer van belang hierover nader uit te weiden, ten einde een duidelijk beeld van de toestand te scheppen.

De Atjeher behoort tot een vrijheidslievend en fanatiek godsdienstig volk bij uitnemendheid. Enige honderden jaren terug besloeg het Atjehse Rijk geheel Noord- en Midden-Sumatra tot en met Palembang en

geheel Malakka. Dit rijk moest ten onder gaan door onderlinge verdeeldheid. De sultan van dit rijk, oorspronkelijk een potentaat met vrijwel onbeperkte macht, zetelde met zijn hofhouding in de z.g. *kraton* te Koetaradja. De macht van zijn opvolgers werd langzaam maar zeker ondermijnd door de hun omringende hofklike, waarvan maar al te vaak de leden slechts uit waren op persoonlijk voordeel en winstbejag. Hun macht over de door hen aangestelde districtshoofden (oelèebalangs) taande, het rijk verbrokkelde, ten slotte werd de sultan niets anders dan een ledepop, zonder werkelijke macht. De districten werden geregeerd door de oelèebalangs, die in hun gebied optraden als vorsten, en zich van de sultan weinig of niets aantrokken. In werkelijkheid berustte de macht echter bij de priesters (oelama's), n.l. de macht om het volk langs godsdienstige weg de richting uit te drijven die zij wensten. Wat zij zeiden was wet, hetgeen, gezien de primitieve trap van ontwikkeling, te begrijpen was. Zo was het voor hen ook eenvoudig het volk

op te zwepen tot het voeren van een godsdienstige, een heilige oorlog tegen de ongelovigen (kaphé's), die dus niet hun geloof, het Mohammedaanse, aanhingen. Deze heilige oorlog was de alom bekende *prang sabil*.

Zo was het ook te begrijpen, dat de 1e en 2e Atjeh-expeditie in 1873 en 1874, welke resulteerde in de verovering van de kraton, niet hebben geleid tot rust, orde en veiligheid in Atjeh, wat oorspronkelijk als vermoedelijk resultaat werd aangenomen. Een toestand van rust, orde en veiligheid, welke nog 50 jaar op zich zou laten wachten, vereiste dat *geheel* Atjeh moest worden onderworpen en bezet, wat tevens het uitgebreide postenstelsel verklaart.

En ondanks deze onderwerping lieten de oelama's zich niet van hun opvatting afbrengen en predikten de leer dat — zolang een opstand geen schijn van kans had — men zich bij de bestaande toestand mocht neerleggen, doch dat wanneer de kans weer eens mocht komen, een ieder moest medewerken de ongelovigen te bestrijden en hun land uit te gooien.

Hun kans kwam nu met de oorlog tegen Japan, een kans waarvan ook de Japanners dankbaar gebruik hebben gemaakt, door de Atjehers voor te spiegelen, dat zij waren gekomen om hen van dit „gehate” juk te bevrijden. Dit verklaart, waarom de opstand in Atjeh, eenmaal begonnen, en zonder voorafgaande kentekenen van een aanstaand verzet, op zo snelle wijze om zich heen kon grijpen en zich voortplanten. De inlichtingendienst, overigens geheel in handen van het Binnenlands Bestuur, bleek volkomen te falen. De algemeen heersende opvatting onder de B.B.-ambtenaren was immers, dat Atjeh als volkomen gepacificeerd gebied kon worden beschouwd, sterker zelfs, het van de zijde van verschillende districtshoofden reeds voor, doch wederom na 8 Dec. 1941, via het Binnenlands Bestuur gedane voorstel, om de Atjehers te bewapenen en hen met de militairen te vermengen, in een verhouding van 10 Atjehers op 1 militair, ten einde zodoende guerillabanden te formeren, die op deze wijze de Japanners zoveel mogelijk afbreuk zouden doen, werd serieus in beschouwing genomen, doch door de Territoriaal Commandant vanzelfsprekend verworpen. Het blijft echter een tekenend staaltje voor de opvattingen uit die tijd. Men vertrouwde de Atjeher, men waande hem op onze hand. Hadden niet immers ook de Atjehers grote sommen bijeengebracht voor het, na de val van Holland, opgerichte, alom bekende en populaire Spitfirefonds. Ook dit was echter te verklaren. Een der specifieke karaktereigenschappen der Atjehers, is immers hun zwak voor geld. Voor geld doet een Atjeher alles, en van deze zwakheid werd door ons sinds lange tijden een dankbaar gebruik gemaakt. Het woord *peng* (geld) speelt in de dagelijkse vocabulaire van de Atjeher een grote rol. Vele waardevolle spionnenberichten werden verkregen door een geldelijke beloning in het uitzicht te stellen.

De Atjeher is van nature lui, meer werk verrichten dan strikt noodzakelijk is voor zijn meest noodzakelijke levensonderhoud, schuwt hij. Voeg hierbij zijn fanatiek godsdienstige aard, zijn pertinente overtuiging van heilig (sjahid) te worden, bij zijn sneuvelen in de strijd tegen de ongelovigen en men ziet de geboren vechter voor zich, zonder angst

voor de dood, listig, gewend om primitief te leven, taai en fysiek sterk.

Nu waren in Atjeh de districtshoofden door ons aangesteld en werden dus door ons betaald. Daarom was het vanzelfsprekend, dat zij, zolang de oorlog tegen Japan nog slechts een dreiging was, als een onweerswolk aan de verre horizon, op onze hand bleven, en als zodanig hun stempel op het volk drukten. Ter voorkoming van misverstanden zij hieraan toegevoegd, dat *niet alle* districtshoofden aan de opstand meededen, doch de enkelen die onze zaak trouw bleven zijn dan ook allen door hun eigen volk afgeslacht, dan wel tijdig uitgeweken naar plaatsen buiten Atjeh.

Het was vooral in de periode na 23 Februari, dat tussen het Binnenlands Bestuur en Militairen meningsverschillen ontstonden met betrekking tot de feitelijke toestand. Het B.B., hiertoe geadviseerd door de districtshoofden, wilde niet geloven dat een algemene opstand voor de deur stond, het zag de opstand in en om Seulimeun als een plaatselijk verzet zonder diepere ondergrond; hun zienswijze was en bleef: „In Atjeh is het rustig en zal het rustig blijven, wat er ook gebeurt”. Hiertegenover stond de opvatting der militairen, mede ontleend aan de gegevens der eigen spionnagedienst: „In Atjeh is het *schijnbaar* rustig, wij moeten ons voorbereiden op een algemene opstand”. Deze tegenstelling eindigde te Koetaradja op 9 Maart 1942, dus de dag na de val van Java, omdat toen het gehele B.B. door de Territoriaal Commandant werd uitgeschakeld (de wijze waarop zij hier niet besproken) en alle districtshoofden van Koetaradja en omgeving werden gevangen genomen en weggevoerd naar Takengon. *Toen was het echter reeds te laat.* Atjeh stond in vuur en vlam, en de Japanners landden in de nacht van 10 op 11 Maart — hoewel veel later dan de Atjehers hadden verwacht — te Oelè Lheue (havenplaats van Koetaradja), Bireuen en Noord van Medan.

Het was dus in de periode van 23 Februari—10 Maart 1942 dat onze troepen in bloedige gevechten werden gewikkeld met de snel in omvang aangroeiende Atjehse benden. Het gehele land was in opstand, telefoonverbindingen werden vernield, wegen versperd en bruggen opgebroken; moorden, overvallen en ten slotte de zo beruchte klewangaanvallen, waren aan de orde van de dag. Speciaal de Westkust van Atjeh, waarheen deze opstand 28 Februari oversloeg — aanvankelijk slechts ten Noorden van Meulaboh, doch aanvangende 16 Maart ook ten Zuiden daarvan — waar het fanatiekste deel der Atjehse bevolking huisde, kreeg het zwaar te verantwoorden. Over de hier gevoerde acties, waaraan ondergetekende een werkzaam aandeel had, zij in een ander artikel nader uitgeweid. Hier zal worden volstaan met te vermelden, dat in verband met de gewijzigde omstandigheden, dd. 14 Maart op de Westkust besloten werd, de vrouwen en kinderen zo spoedig mogelijk naar het Zuiden, buiten Atjeh, naar het Singkelse¹⁾ te brengen.

1) Hier woonden geen Atjehers, doch een meer Bataks georiënteerde bevolking met eigen taal, zeden en gewoonten. Wel waren ook in het Singkelsche reeds in Februari d.a.v. uitgebreide voortekenen van een aanstaand verzet en samenwerking met de Jap gesignaleerd, doch de leiders van dit verzet waren gevangen genomen. Zij werden in de nacht van 15 op 16 Maart te Meulaboh gefusilleerd.

Dit zou moeten gebeuren langs de enige weg die in Zuidelijke richting, practisch overall langs de kust, voerde, dus zeer kwetsbaar voor vliegtuigen en waarin, behalve een groot aantal gemakkelijk te vernielen houten bruggen, zich ook 2 grote ponten over rivieren bevonden, een totale afstand van \pm 600 km. Hiervoor waren ter beschikking een 15-tal vrachtauto's, van het Marsmangoudbedrijf, en enkele personenwagens. De chauffeurs waren merendeels Atjehers, dus nooit volkomen te vertrouwen. Zij werden echter door ons in die dagen grof betaald, en daardoor hebben de meesten van hen tot het einde toe goede diensten bewezen, zij het ook dat zij steeds speciaal moesten worden bewaakt. Het kwam echter in die dagen voor dat chauffeurs zonder onderbreking 24—30 uur aan het stuur zaten.

Voeg hierbij dagelijks Japanse verkenningsvliegtuigen in de lucht, die alle bewegingen bespieden; al met al een Herculestaak voor een handjevol militairen.

Het was te begrijpen dat, toen het uur van vertrek der vrouwen en kinderen begon te naderen, in het kampement te Meulaboh een buitengewoon nerveuze stemming heerste. Volgepropt, niet alleen met alle marechaussee's der divisie met hun vrouwen en kinderen, doch ook met de Europese burgers met hun gezinnen der zo talrijke cultuurondernemingen in de omgeving van Meulaboh, was dit een kwetsbaar doel voor bombardementen. Waar bovendien de meest wilde geruchten en verhalen als een lopend vuurtje verspreid werden (b.v. de Jappen zouden reeds ten Z. van Meulaboh zijn geland, het gedeelte Z. van Meulaboh was ook reeds in opstand, een bombardement kon ieder ogenblik plaats vinden), welke geruchten, daar ze waar konden zijn, een gretig gehoor vonden, zou een kleinigheid voldoende zijn geweest om in dit kampement een paniek te veroorzaken. Reeds in de afgelopen dagen, doch vooral op dit ogenblik, en in de dagen en weken welke volgden, werd het uiterste gevergd van officieren en kader om orde en discipline te handhaven en zelf het goede voorbeeld te blijven geven, een taak die voor velen te zwaar was.

De orders moesten in die dagen dan ook streng en onverbiddelijk zijn.

Bij de op 15 Maart te Meulaboh gehouden officiersraad werd onze handel- en denkwijze voor de naaste toekomst als volgt geformuleerd:

1. Zo veel en zo lang mogelijk Japanse troepen binden.
2. Alle vrouwen en kinderen in Zuidelijke richting tot buiten Atjeh afvoeren.
3. Ter dekking van deze aftocht een verdragend gevecht om tijdwinst met de beschikbare troepen voeren.
4. Eenmaal buiten Atjeh gekomen, de vrouwen en kinderen op een onderneming Noord-Oost van Singkel in veiligheid brengen (buiten Atjeh ten einde hen niet in handen van de Atjehers te laten vallen, en op die wijze eventuele represailles van die zijde te voorkomen).
5. Vervolgens een guerilla te voeren, ten einde de vijand overall zo veel mogelijk afbreuk te doen en met het gesteld ad pt. 1 voor ogen.

De onmogelijkheid om het gesteld ad pt. 2 uit te voeren, was oorzaak dat deze actie geheel anders is verlopen. Wat was n.l. het geval?

Terwijl onze troepen in bloedige gevechten met de Atjehers waren gewikkeld vond de landing der Japanners bij Koetaradja in de nacht van 10—11 Maart plaats. Een versterkt bataljon stoottroepen, gemoto-

riseerd en voorzien van de meest moderne wapenen, w.o. kleine en grote mortieren, anti-tank geschut, lichte en zware mitrailleurs en gesteund met vliegtuigen, scheidde zich onmiddellijk af naar de Westkust van Atjeh, kennelijk met de opdracht onze troepen aldaar te vernietigen.

Wat konden wij hier tegenover stellen? 11 Brigades Marechaussee, bewapend met karabijn en klewang en waarbij het laatste moment nog waren ingedeeld 4 karabijnmitrailleurs en 4 tommyguns, evenwel zonder dat men hiermede had kunnen oefenen en 1 compagnie bewaking van het vliegveld Lhò Nga, grotendeels militie, welke zich na de val van Koeta Radja van haar taak ontheven zag en zich naar de Westkust had begeven. De bewapening van deze compagnie bestond, behalve uit geweren, uit enkele lichte mitrailleurs, en vliegtuigmitrailleurs, welke laatsten na enkele schoten weigerden (zij waren uit een neergeschoten Japans vliegtuig gehaald en meegenomen, doch voor de functie van lichte mitrailleur volkomen ongeschikt).

Voeg hierbij de houding der Atjehers, door wie elke door ons gelegde hinderlaag ontijdig werd verraden, elke beweging werd gemeld, dan ziet men, dat de balans al zeer sterk te onzen nadele was.

Vermeld kan worden, dat niettemin het moreel van onze troepen uitstekend was; wij maakten er van wat er van te maken was.

Wat het moreel ondermijnde was: de wetenschap dat we kansloos waren, het steeds moeten terugtrekken, het gebrek aan auto's, gebrek aan slaap, gebrek aan eten; dat ondanks het uitmuntend werk van onze inderhaast geformeerde vernielingsploeg, welke alle daarvoor in aanmerking komende bruggen op onze terugtochtsweg — nadat de laatste groep over was — opblies (dynamiet van het Marsman goudbedrijf), de Jap weer spoedig kwam opdagen, daar de Atjehse bevolking met man en macht medehielp bij het herstel der bruggen; tenslotte de *grootste morele klap voor onze Inheemse troepen*, toen wij genoodzaakt waren, hun vrouwen en kinderen, die tot de kampementen Tapatoean en Bakongan waren gebracht, daar wegens tijdgebrek achter te laten, hetgeen volgens de opvattingen van die tijd betekende, dat ze aan de willekeur van de Japanners waren overgeleverd. Hierbij moet vermeld worden, dat de Hollandse vrouwen en kinderen, en die der Inheemse onderofficieren, als eerste categorie uit het Meulabohse rechtstreeks per auto en per prauw naar de onderneming Lae Boetar (45 kilometer N.O. van Singkel) waren gebracht, en aldaar dus voorlopig in veiligheid waren.

Men moet zich in de gedachten van deze mensen kunnen verplaatsen, om te voelen wat er in hen omging. Wij hadden de Atjehers en Japanners gevoelige verliezen berokkend. Wat zou de reactie van deze Oosterlingen zijn, wanneer zij hun vrouwen en kinderen in handen kregen?

Gezegd moet worden, dat het Zuid van Bakongan met het moreel snel bergafwaarts ging. De periode die thans aanbrak kenmerkte zich door deserties, gevallen van dienstweigering, gebrek aan moreel, algemene verslagenheid, kortom een troep volkomen ongeschikt om in te zetten voor acties. Individueel uitstekende prestaties werden nog geleverd, als geheel was verdere actie echter tot mislukken gedoemd. Hierbij kwam nog een volkomen verrassende en onverwachte overval met mortiervuur en mitrailleurs der Jappen op de compagnie van het

vliegveld Lhò Nga, toen deze aan het rusten en baden was bij en in de rivier bij kampoeng Penanggalan (zie schets). Het was onder deze omstandigheden, dat met het restant der troepen werd teruggetrokken op de onderneming Lae Boetar, met de Japanners vlak achter ons aan. Alhier stonden wij tenslotte voor de vraag: capituleren of doorvechten tot de laatste man.

Resumerend waren de volgende factoren van invloed op deze beslissing:

1. Het moreel van de troep was slecht; deze was derhalve niet meer gevechtswaardig.
2. De troep was oververmoeid.
3. De vrouwen en kinderen in ons midden.
4. Er was praktisch niets meer te eten.
5. De munitievoorraad was bijna uitgeput.
6. De onderneming was aan alle zijden omsingeld door de Japanners en Atjehers, welke met hen waren meegekomen.
7. Doorvechten betekende een zekere vernietiging van allen op de onderneming aanwezig, zonder dat daarmee nog enig tactisch of strategisch doel kon worden bereikt.
8. Het volk was overal in opstand, zodat ook van een voortgezette guerilla geen heil kon worden verwacht; overal zouden wij, wanneer wij ons in de kampoengs zouden vertonen om te fourageren, worden verraden.
9. Aan de opdracht — de Japanse troepen zoveel mogelijk afbreuk te doen, en deze zo lang mogelijk te binden — was naar beste kunnen voldaan.

Nadat alzo besloten was, dat capituleren de enig overblijvende mogelijkheid was, werd ondergetekende aangewezen om de Japanners als parlementair tegemoet te gaan en te trachten zo gunstig mogelijke voorwaarden te bedingen. Alzo geschiedde. Gezegd moet worden, dat de ontvangst correct was (dit als opvallende bijzonderheid) en de voorwaarden niet ongunstig waren. Als bewijs van appreciatie voor de wijze waarop was gevochten, mochten de officieren zich vrij op de onderneming blijven bewegen. Wel werden onmiddellijk de Hollanders van de Indonesiërs gescheiden, de vrouwen en kinderen ondervonden echter niet de minste overlast.

En zo eindigde deze episode met de intocht der Japanse troepen op de onderneming, met achter zich aan een rij van gewonden op stretchers, dan wel strompelend, die allen werden opgenomen in het ondernemingshospitaal (de gesneuvelden werden onderweg begraven).

Ik hoop hiermede de lezer een beeld te hebben gegeven van de omstandigheden, welke ten slotte op 29 Maart 1942 tot deze capitulatie moesten leiden.

Noot van de Redactie:

Bij K.B. van 13 Mei 1948 No. 76 heeft het Hare Majesteit de Koningin behaagd de Kapitein der Inf. van het K.N.I.L. A. Zijlmans te benoemen tot Ridder 4e kl. der M.W.O., zulks wegens zijn uitstekende daden van moed, beleid en trouw, tijdens de hiervoren beschreven actie bedreven.

DE METHODE VAN INSTRUCTIE

door H. L. STEENMEIJER DROS, Res. Kapitein der Artillerie.

Kleinigheden maken de perfectie, maar perfectie is geen kleinigheid.

Michel Angelo.

Inleiding.

Instructiegeven is een VAK.

Om een vak te leren beheersen, heeft men tijd nodig. Neem b.v. een ambacht. De beste manier is te beginnen op een ambachtsschool. Dat duurt twee of drie jaar. Daarna komt de practijk. Wil men het vak heel goed leren, dan werkt men overdag en gaat des avonds naar school. Jaren verstrijken voordat het vak wordt beheerst. Veel tijd en ervaring zijn nodig om *vakman* te worden. Een vak zit vol kunstknepjes: de fijne puntjes van het vak, welke men van de ouden leert. Het is wijs om van de ervaring en kennis van de oudere vakman te willen leren. De ontwikkeling van het vakmanschap gaat gestadig. Er is geen haast. Waarom zou men zich haasten? Een gestadig jager wint. Er is tijd genoeg.

Is er ook zoveel tijd om het vak instructiegeven te leren? Misschien vroeger, nu *zeker* niet.

Om instructeur te kunnen zijn, moet men hard werken. Men moet met zijn tijd meegaan. Er zijn veel wijzigingen en nieuwigheden. Ze volgen elkaar snel op.

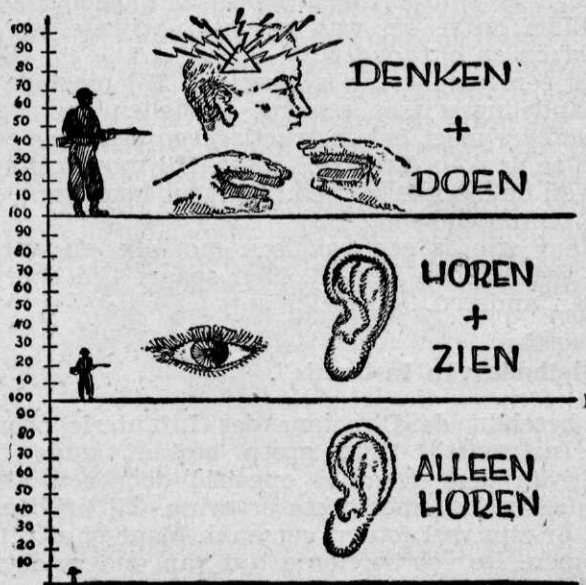
De wijze waarop men vroeger instructeurs opleidde was goed en grondig. Het duurde lang. Nu moet het ook goed zijn, maar mag het *niet* lang duren. Het leger is a.h.w. met niets begonnen. In korte tijd moeten veel officieren en soldaten en ook veel instructeurs worden opgeleid.

Al het mogelijke wordt gedaan. Naar het beste wordt gestreefd. Veel is bereikt.

Ongeveer acht jaar geleden — misschien al eerder — wist men in Engeland en Amerika, wat er moest gebeuren. Er moesten geweldig sterke strijdmachten worden gevormd. Men had reeds staande legers. Dat was niet genoeg. Men had een aantal instructeurs, doch te weinig. Het vraagstuk was er: „Snel een groot, goed leger; snel meer instructeurs.”

Men ging aan de slag. Het ging goed. Maar toch niet goed genoeg. Er haperde iets. De instructeurs, die er waren, praatten te veel. De nieuwe instructeurs praatten net zoveel. Het resultaat hiervan was, dat de leerlingen naar dat vele praten moesten luisteren. Goed kunnen luisteren is een mooie eigenschap, die echter slechts weinig mensen bezitten. Met luisteren alleen kom je er niet. Dat zagen de officieren, belast met de verschillende opleidingen, al gauw in. Adviezen werden gevraagd. Men vroeg ze aan opvoedkundige specialisten. Men raadpleegde deskundigen uit de grote, efficiënt geleide bedrijven. Psycho-technische adviseurs kwamen er aan te pas.

„Het gaat niet goed,” zei men. „Waarom niet?” vroeg men. „De methode deugt niet,” werd er gezegd. Vindt een oplossing was de opdracht. De oplossing werd gevonden; men kwam tot een „*Methode van Instructie.*”

**HULPMIDDEL
AANTONEND NUTTIG
RESULTAAT VAN GEBRUIK)
DER ZINTUIGEN**

Men dacht als volgt: Natuurlijk moet men de dingen verklaren. Men moet het hoe en waarom vertellen, dus er moet worden geluisterd. Luisteren is een vervelend werkje, dus zo min mogelijk praten. Men moet meer laten zien. Men moet laten zien hoe een handeling wordt verricht. Er moet worden getoond hoe iets in elkaar zit en werkt. Hierbij maakt men gebruik van het voorwerp zelf, van een schets op het schoolbord, van een wandplaat, een projectielantaarn, een film, of een demonstratie. Maak de instructie *aanschouwelijk*. Bij de meeste mensen neemt het oog beter en blijvender op dan het oor. Verklaar de dingen op een aangename en boeiende wijze. Laat daarbij veel zien. Maar het beste is: *laat de mensen veel zelf doen*. Doe het voor. Laat het nadoen, véél nadoen. Veel laten oefenen tot zij het kunnen dromen.

Men moet bereiken dat de mensen de handelingen kunnen verrichten zonder er bij te denken. Doen zonder er bij te denken? Moeten ze dan niet leren hun hersens te gebruiken? Natuurlijk wel. De man moet leren zijn verstand te gebruiken, hoe eerder hoe beter. Hoe meer het verstand wordt geoefend, hoe meer de man kan leren. Later zal dat zeer te pas komen. Zelfstandig kunnen denken: welk 'n prachtige

eigenschap. Uit bovenstaande ideeën werd de „Methode van Instructie” geboren. Op eenvoudige, aangename wijze vertellen, wat moet worden geleerd. Geen droge opsomming. De zintuigen inschakelen. Veel laten zien. Zeer veel laten doen. Veel laten denken. Hierbij wordt op gepaste wijze gebruik gemaakt van hulpmiddelen en worden zoveel mogelijk aansporingen gebruikt, waardoor de man zal leren en zal willen leren. En wat het belangrijkste is: Hij moet het geleerde *beheersen en onthouden*.

De taak van een instructeur is geweldig. Hij moet de voorschriften kennen en handelingen met wapens, toestellen enz. beheersen. Ook voor de *instructeurs* moet het instructiegeven een doen worden zonder erbij behoeven te denken. Er is nog meer. Hij moet kunnen meehelpen het karakter van de man te vormen. Hij moet hem leren wat discipline, wilskracht en zelfontwikkeling is.

Ja, instructeur zijn is een *vak*, een moeilijk en verantwoordelijk vak. Er moet veel worden geleerd. Men spaart tijd door te leren van de ervaring van anderen.

De „Groep Methode van Instructie”.

Momenteel beschikt de Directeur der Infanterie over een „*Groep Methode van Instructie*”. Deze groep bestaat sinds October 1946. Het personeel van deze groep is opgeleid door een Engelse „Groep Methode van Instructie” met grote ervaring. Zij hebben veel en snel kunnen leren. Er zijn veel fouten gemaakt. Maar er zijn nog veel meer fouten voorkomen. De voorbereidingstijd van onderzoeken en proeven nemen heeft men kunnen overslaan. Deze groep bezoekt alle opleidingsinrichtingen, regimenten en mitrailleurbataljons.¹⁾

Het doel is: aan officieren en a.s. officieren, onderofficieren- en a.s. onderofficieren-instructeur iets te laten zien betreffende de Methode van Instructie. De bedoeling hiervan is, dat de instructeurs bij het lesgeven de aanwijzingen en richtlijnen welke hierbij naar voren worden gebracht toepassen.

De legerleiding en de door haar gevoerde strategie, wapens en uitrusting kunnen nog zo goed zijn, het succes van een leger staat en valt met de kwaliteit van de soldaten. De kwaliteit moet goed zijn; de soldaat moet gevechtvaardig zijn.

De instructeurs moeten en kunnen de soldaat die gevechtvaardigheid leren. Een goede „Methode van Instructie” kan hiertoe alles bijdragen.

Hoe gaat de Groep Methode van Instructie te werk?

Zoals reeds eerder werd gezegd, reist de Groep naar de onderdelen. De Directeur der Infanterie heeft hiervoor een reisschema vastgesteld. De onderdelen worden tijdig gewaarschuwd omtrent het tijdstip waarop de Groep kan worden verwacht. De Groep bestaat uit twee officieren en drie onderofficieren, die over een belangrijke hoeveelheid zelfvervaardigde hulpmiddelen beschikken.

Noot van de Redactie:

1) Inmiddels is deze groep gevestigd bij de Infanterieschool, alwaar ook het onderricht plaats vindt.

Wanneer zij bij een onderdeel aankomen, vragen zij dadelijk: „Waar is het toneel of het podium?” De demonstraties worden n.l. gegeven op een toneel of podium, aangezien is gebleken dat dit een zeer goede methode is. De aandacht van de toeschouwers wordt op deze wijze beter getrokken en vastgehouden. Het verblijf bij 'n onderdeel duurt meestal twee dagen. Een gedeelte van het instructief personeel volgt de lessen op de eerste dag; het andere gedeelte woont de lessen op de tweede dag bij. De dienst bij het onderdeel kan daardoor vrij normaal doorgang vinden. Elke dag laat de Groep hetzelfde afgeronde geheel zien.

De demonstraties worden voorafgegaan door een korte inleiding (duur: 8 à 10 minuten), waarin wordt verteld wat het doel van de „Groep Methode van Instructie” is. Het is belangrijk dat dit wordt verteld, want hierdoor weten de mensen meteen waarom zij de demonstraties en lessen moeten bijwonen. Verder wordt verteld dat de Methode van Instructie is ontstaan uit een noodzaak, n.l. de noodzaak om in korte tijd een groot aantal personeel zo doeltreffend mogelijk op te leiden. Er wordt ook iets verteld over de ontwikkeling van de Methode van Instructie in het algemeen. Vervolgens wordt gesproken over de ontwikkeling van de „Groep Methode van Instructie”. De inleiding wordt besloten met er op te wijzen dat het doel van alle militaire instructie is, de soldaat op te leiden voor zijn taak in het leger, d.w.z. hem *gevechtvaardig* te maken.

Dadelijk na de inleiding begint de eerste demonstratie. Deze is als het ware een samenstel van een lezing, les, demonstratie en toneelschets.

Personen: *de luitenant-instructeur*, die de spreker is,
twee sergeants-instructeur, die eerst veel fout doen, maar
daarna nog veel meer goed.

Het eerste gedeelte van de toneelschets heeft betrekking op een instructeur die het eigenlijke doel van de instructie over het hoofd ziet. Hij heeft weliswaar bereikt dat zijn leerlingen de voorschriften woord voor woord kunnen opdreunen, maar de *gevechtvaardigheid* is op geen stukken na benaderd. De spreker wijst er op dat deze instructeur alle beschikbare tijd heeft besteed aan het uit het hoofd laten leren van de voorschriften. Vervolgens wijst hij naar een andere instructeur. Deze heeft rekening gehouden met: wat is *noodzakelijk*, wat is *gewenst* en wat is *nuttig*?

Het resultaat was dat, terwijl in het eerste geval de schietuitkomsten meer dan bedroevend waren, deze in het tweede geval zeer gunstig waren.

De spreker zet nog even nader uiteen de begrippen:
noodzakelijke kennis;
gewenste kennis;
nuttige kennis

In dit verband legt hij de toehoorders een vraagstuk voor. Na enkele minuten gaat hij dit vraagstuk aan de hand van een voorbeeld uit de practijk met de klas uitwerken.

Het zou mij te ver voeren, deze hele demonstratie uitgebreid weer te geven. Het komt echter hier op neer, dat met behulp van korte schetsjes fout en goed bij de instructie naar voren worden gebracht. Met behulp van foto's, grafieken, doorsneden en slagzinnen worden

onderstaande vijf punten die van belang zijn bij het geven van goede instructie gedemonstreerd:

1. het doel van de instructie, d.i. het aankweken van *gevechtvaardigheid*;
2. de instructie op zo eenvoudig en prettig mogelijke wijze te geven;
3. het benutten van de *zintuigen* van de man;
4. de man leren zijn *verstand* te gebruiken;
5. het regelmatig *nagaan* van de *vorderingen*, wat betreft kennis en vaardigheid.

Deze hele demonstratie duurt ongeveer 50 minuten. Er worden veel grapjes gemaakt, maar er worden ook veel ernstige dingen gezegd. Nadat gelegenheid is gegeven tot het stellen van vragen, wordt een vrij lange rust gegeven. Echter wordt, voordat de toehoorders weggaan, gezegd: „Denk eens na over hetgeen U zo juist hebt gezien en gehoord. Praat er eens met elkaar over”.

Wanneer allen ongeveer twintig minuten later weer zijn gezeten, worden een aantal vragen gesteld over hetgeen gedurende de eerste demonstratie werd behandeld. In de meeste gevallen blijkt dat reeds het een en ander is vergeten. Dit is niet erg. Gedurende het behandelen van de vragen en antwoorden wordt het geheugen weer opgefrist. Uit de ervaring is bekend dat altijd een zeker gedeelte wordt vergeten. Een en ander wordt benut om de nu komende lezing in te leiden.

Met behulp van een grafiek wordt aangetoond dat het reeds dadelijk vergeten van een zekere hoeveelheid van de leerstof een normaal verschijnsel is. In verband hiermede wordt er op gewezen dat het een der taken van de instructeur is, er voor te zorgen dat de leerlingen zo veel mogelijk van de leerstof *onthouden*.

Met behulp van een andere grafiek die is vervaardigd aan de hand van de resultaten van een aantal proefnemingen, wordt aangetoond dat:

1. de instructeur een leerling moet vasthouden en niet meer loslaten tot zijn opleiding als voltooid kan worden beschouwd;
2. hij moet zorgen dat de man leert en wil leren;
3. hij toeziet dat de leerling het geleerde verwerkt, beheerst en onthoudt.

Dit kan worden bereikt door:

1. regelmatig de vorderingen van de man na te gaan;
2. de man op de hoogte te houden van zijn vorderingen;
3. de man op zijn fouten te wijzen en.... hem te vertellen hoe die fouten kunnen worden verbeterd;
4. herhalingen, proefwerk, vragenwedstrijden enz.

Vervolgens wordt gewezen op het verband dat bestaat tussen:

1. het vaststellen van het doel van een les;
2. de goede voorbereiding van een les;
3. het overbrengen van de les aan de leerlingen;
4. het opnemen van de les door de leerlingen;
5. het verwerken van het geleerde.

Het laatste gedeelte van deze les wordt besteed aan het behandelen van de noodzakelijkheid van een juiste tijndeling van de les.

Naast de beide grafieken worden verder enkele wandplaten gebruikt

DOEL

VOORBEREIDEN

OVERBRENGEN

≡ OPNEMEN ≡

VERWERKEN

ONTHOUDEN

Met een dergelijk plakkaat worden de hoofdpunten van de lezing nog eens naar voren gebracht.

waarop de voornaamste punten in duidelijke letters worden opgesomd. Bij het behandelen van de juiste tijndeling wordt een schematisch overzicht hiervan getoond.

Deze lezing duurt ongeveer veertig minuten. Aan het einde wordt weer gelegenheid tot het stellen van vragen gegeven.

Gedurende het volgende lesuur wordt de *techniek* van het *vragenstellen* behandeld. Aan de hand van een aantal voorvallen uit het dagelijks leven wordt aangetoond hoe belangrijk het stellen van vragen kan zijn. Daarna wordt verteld dat het stellen van vragen ook een zeer belangrijke rol speelt bij het geven van instructie. Hoe zou men anders in staat zijn, zich op de hoogte te houden van de vorderingen in kennis en vaardigheid van de leerlingen? Maar... men moet goed weten hoe men de vragen opstelt, n.l. hoe men ze stelt en wanneer.

In zeer korte toneelschetsjes laten nu twee instructeurs zien op welke wijze men de vragen niet moet stellen en hoe wèl. Ook wordt aangetoond welke soorten vragen men niet moet stellen en welke wel en wordt gedemonstreerd op welke ogenblikken men de vragen beslist niet moet stellen en welke ogenblikken daartoe wèl de juiste zijn. (Er wordt b.v. gezegd: „Stel nooit vragen wanneer een man met iets bezig is. Laat hem eerst ophouden met het verrichten van de handelingen en stel dan pas de vraag”.)

Deze les is in twee gedeelten verdeeld. Gedurende het eerste gedeelte wordt met allerlei voorbeelden uit de practijk de juiste techniek van het vragenstellen aangegeven. Gedurende het tweede gedeelte worden een aantal vragen aan de klas voorgelegd ter beoordeling of zij juist, matig of onjuist zijn. Het geheel is een zeer levendige en afwisselende les. Hierdoor wordt bereikt dat de aandacht die wellicht een weinig verslapt zou kunnen zijn, weer geheel en al wordt gevestigd op het werk van de „Groep Methode van Instructie.”

Met de les over de techniek van het vragenstellen zijn de demonstraties voor de ochtend beëindigd.

Na de middagrust is de eerste les gewijd aan het gebruik van de hulpmiddelen bij het geven van instructie.

Een instructeur geeft een les Inwendige Dienst. Hij heeft eenvoudig het voorschrift bij zich en leest hieruit met eentonige stem een aantal artikelen voor. De inleider voor deze les breekt op een zeker ogenblik dit onsamenhangende gedoe af en legt er zeer sterk de nadruk op dat dit niet de juiste manier van lesgeven is. Hij zegt vervolgens: „We zullen U nu echter laten zien, hoe het ook kan.”

Nu komt de instructeur weer en behandelt op een prettige, weloverdachte wijze het betrokken artikel opnieuw. Hij doet dit met behulp van een schoolbord, waarop hij op systematische wijze de les opbouwt. Ook maakt hij gebruik van een paar geestige afbeeldingen die betrekking hebben op enige van de voornaamste passages uit het dagelijks leven in verband met deze les. De beide voorbeelden duren samen niet langer dan twaalf minuten. De instructeur verlaat het toneel en de inleider wijst er nu op dat zelfs een ogenschijnlijke droge les nog aangenaam kan worden gemaakt door het gebruik van de juiste hulpmiddelen.

Vervolgens worden plaatsing, belichting en gebruik van het schoolbord besproken. Zo veel mogelijk terzijde van het bord staan. Niet tegen het bord praten. Vlot en vaardig schetsen. Gebruik maken van gekleurd krijt. Er zijn weinig lessen die men zonder een schoolbord zou kunnen geven. Het schoolbord is een prachtig hulpmiddel..... mits juist gebruikt.

Hierna wordt het juiste gebruik van wandplaten besproken. Te volle wandplaten leiden de aandacht af. Vergroot het gedeelte van de wandplaat dat U wilt gebruiken en behandelen. Zorg dat de complete wandplaat komt te hangen in een daarvoor ingericht lokaal. De leerlingen kunnen dan zelf uitzoeken wat zij willen weten.

Voorts wordt verteld hoe levendig men de lessen op een zandbak kan maken door modellen van tanks, geschut enz. te gebruiken. De zeer eenvoudige modellen worden aan de leerlingen getoond, om te laten zien dat alles wat wordt verteld ook inderdaad uitvoerbaar is.

Aan het einde van de les zegt de inleider: „Een plaatje is even veel waard als duizend woorden. Bij de meeste mensen neemt het oog beter en blijvender op dan het oor. Maak gebruik van hulpmiddelen, maar..... op de juiste tijd, op de juiste plaats en in het juiste aantal”.

Tot slot wordt weer gedu-

EEN PLAATJE IS EVENVEEL
WAARD ALS DUIZEND
WOORDEN

ZU VELEN NEEMT
HET OOG BETER OP
DAN HET OOR

MAAK GEBRUIK VAN
HULPMIDDELEN
MAAR..... OP DE
JUISTE TIJD, DE JUISTE
PLAATS..... EN..... IN
HET JUISTE AANTAL

HULPMIDDEL VOOR
DE LES OVER
HULPMIDDELEN

rende geruime tijd gelegenheid tot het stellen van vragen gegeven.

De laatste demonstratie van deze dag is het geven van een wapenles. In de inleiding tot deze les wordt gezegd dat deze demonstratie moet worden beschouwd als een opsomming van alle punten die reeds eerder werden behandeld.

De instructeur begint de les te geven, geheel volgens de beginselen van de Methode van Instructie. Hij houdt dit gedurende de gehele les vol.

Telkens wanneer hij een der hoofdpunten van het lesgeven heeft toegepast, wordt hij door de inleider met een gongslag onderbroken. Deze licht nu toe wat de instructeur heeft gedaan en waarom deze het zo heeft gedaan.

Elk hoofdpunt is op een strook geschilderd en wordt op een standaard geplaatst. Aan het einde van de les geeft de inleider aan de hand van de op de standaard geplaatste stroken een opsomming van de voornaamste punten van de les:

denk aan de *veiligheidsmaatregelen*,

houd een goede *inleiding*.

Leg verband tussen de les en de *practische gevechtswaarde*,

maak gebruik van de *zintuigen* van de man,

laat de man zijn *verstand gebruiken*,

verduidelijk de les met *hulpmiddelen*,

ga van tijd tot tijd de *kennis* na,

controleer de *vorderingen*,

geeft de les op een *prettige wijze*,

beëindig de les volgens een *systeem*.

Met deze opsomming zijn de les en ook de demonstraties betreffende de Methode van Instructie beëindigd.

De inleider geeft tenslotte de gelegenheid vragen te stellen over de *Methode van Instructie*.

Slotwoord.

Misschien zal de vraag worden gesteld: „Is dat niet wat veel op een dag?” Ja, het is inderdaad niet weinig.

Toen eenmaal de beslissing was genomen tot het vormen van een „Groep Methode van Instructie” was het vanzelfsprekend dat deze zo spoedig mogelijk aan de slag zou gaan. In een zo kort mogelijke tijd moesten zo veel mogelijk instructeurs kennis kunnen nemen van het werk van de „Groep Methode van Instructie.” Dit werd voorlopig het *DOEL*: Aan de instructeurs laten zien dat er zoiets als een vaste methode voor het geven van instructie bestond. Er waren twee mogelijkheden:

1. de Groep reist naar de onderdelen en geeft aan zo veel mogelijk instructeurs a.h.w. een overzicht van de mogelijkheden op het gebied van het geven van instructie;

2. de Groep wordt gevestigd op een centraal gelegen punt en aan de instructeurs wordt, in groepen van 20—30 man, gedurende een week onderricht in het geven van instructie volgens de Methode van Instructie.

Hoewel de tweede mogelijkheid verreweg de beste is, moest de

eerste worden gekozen, omdat aan het verwezenlijken van de tweede mogelijkheid nogal het een en ander vast zit. Hoewel dus in korte tijd veel wordt behandeld, is het niet te veel. Bij de opsomming aan het einde van de demonstratie kan men zien, welke punten zijn behandeld. Deze punten worden gedurende de vijf lessen van alle kanten bekeken en toegelicht. Bovendien worden de demonstraties gegeven aan instructeurs die reeds een zekere ervaring bezitten. Voor velen zal er veel bij zijn dat hun bekend voorkomt. Anderen zullen zelf reeds vele der genoemde beginselen hebben toegepast zonder dat zij zich ervan bewust waren. Sommigen zullen punten hebben gezien die zij zelf al toepasten, maar die ze in de loop der tijd weer hebben laten uitslijten. Voor wat de meer ervaren instructeurs betreft kan gerust worden gezegd dat het niet te veel is geweest en dat het geheel kan worden beschouwd als een goede opfrisser voor het vergetene en het voorleggen van een aantal nieuwe ideeën.

Voor de jonge instructeurs zal het inderdaad wat veel zijn geweest en zij zullen niet alles hebben kunnen verwerken en onthouden. Rome werd echter niet op één dag gebouwd; evenmin kan de Methode van Instructie in één jaar worden opgebouwd.

Wanneer de hierboven aangegeven tweede mogelijkheid verwezenlijkt zal zijn, kan met volle kracht worden gewerkt aan de opbouw van de ideale Methode van Instructie.

NAMEN VAN KAZERNES

DE CONSTANT REBECQUE KAZERNE TE EINDHOVEN.

Genoemd naar Jean Victor Baron de Constant Rebecque, geb. 22 September 1773 te Geneve, overleden 12 Juni 1850 in Silezië.

Zwitser van geboorte, trad in 1793 als vaandrig in dienst bij het I Bat. Holl. Gardes te voet en beëindigde zijn dienst op 9 Augustus 1837 als Luit.-Generaal, Chef van de Generale Staf.

Een hoogst belangrijke levensloop; de Franse en Belgische omwentelingen van 1789 en 1830 van nabij gezien, oorlogen van 1794 en 1806 en 1809 in Spanje bijgewoond en bij de verdediging van Quatre-Bras veldheersgaven tentoongespreid.

De opvoeding van de Vorst Willem II geleid en Hem ter zijde gestaan in bijna al de merkwaardige ogenblikken van diens leven. Aan deze wakkere en kundige krijgsman moet een eervolle plaats worden toegekend in de galerij van verdienstelijke Ned. Bevelhebbers. De medaille hem toegekend door het Zwitserse Bondgenootschap vertoont de zinrijke woorden: „Treu und Ehre“.

KONING WILLEM II KAZERNE TE TILBURG.

Genoemd naar Willem Frederik George Lodewijk, Prins van Oranje-Nassau, Koning der Nederlanden, Groothertog van Luxemburg, geb. te 's-Gravenhage, 6 December 1792, overleden te Tilburg 17 Maart 1849.

In ballingschap groot gebracht, studeerde Hij aanvankelijk op de Cadetten-school te Berlijn en aan de Hoogeschool te Oxford. Nam deel aan Wellington's veldslagen in Spanje in 1811 en 1812, bood krachtige tegenstand aan Neij's troepen bij Quatre-Bras, werd bij Waterloo op 18 Juni 1815 door een geweerkogel verwond. Ontving de benoeming tot opperbevelhebber Inspecteur-Generaal en opperdirecteur der zaken van Oorlog in 1817. Toonde veel beleid in de Tiendaagse Veldtocht en sloeg de Belgen bij Hasselt en Leuven in Augustus 1831. Nadat op 7 October 1840 hem de Koninklijke waardigheid was opgedragen, kwam onder Zijn regering de nieuwe grondwet van 1848 tot stand.

Zijn ridderlijk en edelmoedig karakter leeft voort in de eretitel „De held van Waterloo“.

DE OPLEIDING VAN DE BEROEPSOFFICIER DER GENIE

door A. L. VAN DER SLUIJS VEER, *Lt.-Kol. der Genie K.N.I.L. b.d.*¹⁾

Naar aanleiding van het verschenen artikel onder bovengenoemde titel door de Majoor der Genie J. Kroes (Zie: de „Militaire Spectator“ van Februari 1948), hetwelk kort geleden onder mijn ogen kwam, moge het volgende dienen; ik hoop daardoor een bijdrage te leveren, welke van nut is voor de opleiding van bovengenoemde groep van officieren.

A. Voor- en nadelen van de opleiding aan de T.H. te Delft en die aan de K.M.A. te Breda.

Aan de T.H. te Delft wordt weinig aan kameraadschap en korpsgeest gedaan. De studerende aldaar zien elkaar bijna uitsluitend in de college- of tekenzaal. Buiten hun studie ontmoeten ze elkaar weinig; soms komen de huiselijke omstandigheden hier een woordje meespreken.

Het onderling verband gaat veelal verloren, dan wel blijft beperkt tot vriendschap van enkelen onder elkaar. De opleiding aan de T.H. is alleen vruchtbaar als er resultaten worden bereikt; deze kunnen alleen blijken uit het verkrijgen van getuigschriften voor afgelegde tentamens of examens. Een andere manier om studieresultaten te zien is niet mogelijk. Het aanstellen van iemand om toezicht op de studie uit te oefenen, zonder hierbij de hiervoor genoemde getuigschriften als eis te stellen, moet tot teleurstelling leiden. Zonder de af te leggen examens wordt de militaire student in de studenten- en ingenieurswereld niet voor vol aangezien, hetgeen moet worden vermeden.

Daar momenteel de toeloop naar de T.H. te Delft zeer groot is, is het duidelijk, dat de professoren aldaar niet hun bijzondere aandacht kunnen besteden aan de weinige Genieofficieren, die er studeren. Er wordt dus veel gevergd van de studiezijn en wilskracht van de militaire student. Door de eis te stellen, dat examens gedaan moeten worden, zijn de jongelui verplicht colleges te lopen in vakken, die voor de genieofficier van weinig of geen belang zijn, terwijl bij andere vakken onderwerpen worden behandeld welke voor hem van geen nut zijn.

Een opleiding aan de T.H. laat weinig of geen tijd over voor studie van militaire vakken, aangezien de opleiding te Delft daar niet op berekend is. Wordt het zwaartepunt op de militaire vakken gelegd, dan mislukt de studie aan de hogeschool.

Het afleggen van examens te Delft is slechts toegestaan op bepaalde tijden. Zakt iemand voor een dergelijk examen, dan wordt hierdoor de studie dikwijls belangrijk opgehouden, waarbij aangetekend wordt, dat het doen van tentamens, welke verschillende professoren toestaan, het af te leggen examen veel kunnen verlichten. Daar echter de T.H. overstroomd wordt met studenten, is het zeer begrijpelijk, dat enkele pro-

¹⁾ Na pensionering van 1932 t.m. 1941 werkzaam als leraar in Staalconstructies bij de applicatencursus aan de K.M.A. te Breda en gedurende die tijd belast met het afnemen der Officiersexamens en die der Applicaten in de verschillende Genievakken; thans toezicht houdende, in opdracht van het Min. v. O.G., op de studie van 15 Officieren der Genie van het K.N.I.L. te Delft.

fessoren hebben afgezien van het afnemen van mondelinge tentamens en aan de voorgeschreven examens vasthouden.

Zonder voorstudie is een afstuderen als ingenieur in ongeveer 4 jaar (waar het studieprogramma van Delft 5 jaar eist) zeer zwaar en moet de studerende in die tijd niet lastig gevallen worden met andere, niet tot de ingenieursstudie behorende vakken.

Een groot voordeel van de studie in Delft is het aldaar beschikbaar zijn van goed uitgeruste laboratoria.

Heeft de studie aan de K.M.A. te Breda plaats, dan kan aan de Cadet meer aandacht worden besteed door leraren en oudere Cadetten. Ook de militaire vorming is hierbij in betere handen. Aan de gezondheid kan meer aandacht worden besteed; dit laatste vooral in verband met voeding en ligging, terwijl sport hier kan worden voorgeschreven. Het aan de K.M.A. te volgen studieprogramma kan aangepast worden aan de te stellen eisen en wijziging hierin is gemakkelijk uit te voeren. De opleiding te Breda heeft voor de Genieofficieren m.i. vele voordelen.

Indien het de bedoeling is een genieofficier te kweken, die uitsluitend ingenieurswerkzaamheden moet verrichten, dus geen bemoeienis met de troep heeft, dan is de opleiding aan de T.H. te Delft de aangewezen weg. Wil men echter een genieofficier vormen, die geschikt is om in de troep ingenieurswerkzaamheden te verrichten, dan moet deze genieofficier in de eerste plaats militair zijn en daarna ingenieur; een opleiding hiervoor is te Delft niet te vinden, noch te maken, aangezien de Hogeschool reeds door studenten wordt overstroomd en geen aparte opleiding daaraan kan worden toegevoegd, zonder tot uitbreiding van instructiepersoneel en studiegelegenheid over te gaan.

Conclusie uit het voorgaande.

De opleiding voor genieofficier moet plaats hebben op de K.M.A. te Breda.

B. Duur van de opleiding.

Een vergelijking te maken met buitenlandse grote mogendheden, zoals door de Majoor Kroes wordt gedaan, waardoor genoemde officier komt tot een opleiding van vier jaar, is m.i. niet geheel juist, aangezien het aantal studerenden bij die mogendheid veel groter is dan bij ons. Beter ware het een vergelijking te trekken met de studie bij een kleine mogendheid.

Hoe groter het aantal leerlingen is, hoe eenvoudiger het is om het aantal leraren te vergroten en een eenvoudiger studieprogramma vast te leggen, waardoor de opleiding in het bepaald aantal jaren, stel 4, te bereiken is.

Bij een grote mogendheid vormen de leerlingen een grote categorie, die op zich zelf staat en niet vergeleken behoeft te worden met andere opleidingen.

Wij moeten Genieofficieren hebben, die voldoen aan de eisen, die wij er aan stellen. Zijn deze eisen hoog, dan moet het aantal jaren voor de opleiding ook vergroot worden. Kan de Genieofficier aan de gestelde eisen in vier jaren voldoen, dan hebben wij dus dezelfde tijd van vóór de oorlog.

Wat is mij nu gebleken omtrent de voor de oorlog vastgestelde tijd van vier jaren?

Van elk jaar gaat ongeveer 3 maanden verloren door werkzaamheden,

die niets met de studie te maken hebben. Nu zal men zeggen: ja maar die tijd gaat ook verloren bij de studie aan de T.H. Juist is deze vergelijking niet, aangezien de student in zijn vacaties zijn tijd in verband met zijn studie kan gebruiken door het maken van tekeningen, repeteren, enz. en dat kan de aan de K.M.A. studerende cadet niet doen.

Het bleek dan ook dat de studie in vier jaren zeer krap was en vele malen kon het studieprogramma niet voltooid worden of werd dit, door er een handige draai aan te geven, op geïmproviseerde wijze afgewerkt.

Het komt mij daarom juist voor, dat in het belang van de studie en de a.s. Genieofficier, de tijd wordt vastgesteld op vijf jaren, te weten drie jaar als cadet en twee jaar als applicaat. Bezwaren kunnen m.i. hiertegen niet bestaan. Het enige nadeel is dat de beschikbare officieren voor het leger een jaar later beschikbaar komen dan vroeger het geval was, het grote voordeel hieraan verbonden is het meer intensief studeren van de leerlingen.

C. Aan welke eisen moet de a.s. Genieofficier voldoen?

Beschouwen wij thans de eisen, waaraan de a.s. Genieofficier moet voldoen.

1. De aspirant moet in het bezit zijn van het diploma B van de 5-jarige H.B.S. of een daarmee gelijk te stellen diploma
2. Hij moet hoge cijfers hebben voor Wis- en Natuurkunde en behoorlijk kunnen tekenen.
3. Bij de selectie kan gebruik worden gemaakt van hetgeen door Majoor Kroes wordt aangegeven onder punt a (bladz. 125) van zijn meergenoemd artikel.
4. Alvorens bij de Genie geplaatst te worden zal de candidaat een mondeling examen moeten afleggen voor Officieren of Leraren van de K.M.A. in de vakken genoemd onder 2, zodat inderdaad de zekerheid wordt verkregen, dat de candidaat de hoge cijfers van zijn diploma waardig is. Ook kan dan worden nagegaan of de candidaat studiezijn bezit.
5. De beslissing of iemand bij de Genie geplaatst wordt, zal eerst worden genomen, nadat de candidaat enige maanden, stel om de gedachte te bepalen ongeveer 3 maanden (dus tot Kerstmis), een militaire vorming heeft ondergaan gelijk aan die der infanterie. Is hij eenmaal bij de Genie, dan is er m.i. tegen het voorgestelde onder b (bladz. 125) in het artikel van Majoor Kroes geen bezwaar; de oefeningen zouden echter geen avondoefeningen van de Genie moeten zijn, maar oefeningen overdag met de collega's van de infanterie.
6. De opleiding zal in verband met het gestelde onder b (hiervoor) vijf jaar moeten duren. Ook gelet op het gestelde onder punt 5 is een studie van vier jaren te gering.
7. Het opleidingsprogramma voor de genieofficiëren, dat voor de oorlog werd gevolgd, moet gewijzigd worden.
In dit programma komen vakken voor, waarvan de studie in korter tijd kan plaats hebben, terwijl andere vakken door de veranderde oorlogvoering moeten worden uitgebreid.
8. Het detacheren van de cadetten der genie gedurende de vacaties bij de troep moet — teneinde de cadetten te leren omgaan met kader en manschappen — gehandhaafd worden.

Behalve deze detachering is het m.i. noodzakelijk de cadet gedurende een deel der vacantie te detacheren bij civiele of militaire bouwwerken, teneinde hen te leren omgaan met burgerwerklieden.

De detachering ware dus in twee gedeelten te splitsen, elk deel zou op een maand te stellen zijn.

9. Het verlenen van verlof uit het garnizoen Breda moet m.i. tot het strikt noodzakelijke beperkt worden. De kameraadschap en de onderlinge waardering zal daardoor winnen. Het is m.i. niet noodzakelijk, dat de cadet iedere Zaterdag naar zijn familie gaat, of wel zijn Zondag en dikwijls Maandagochtend buiten de Academie doorbrengt.
10. De studiegelegenheid op de K.M.A. moet aangenaam en comfortabel worden ingericht. Een tekenzaal, waarin een groot aantal pilaren licht en uitzicht belemmeren, is uit de tijd en maakt het werken daarin niet aangenaam.

De hiervoor genoemde punten kunnen m.i. met nog andere worden uitgebreid; het zijn dikwijls kleinigheden, maar door ze te wijzigen of op te heffen wordt de studie veraangenaamd.

D. Enige punten, waarvoor ik de aandacht zou willen vragen.

- a. Voor leraar aan de K.M.A. moeten alleen die officieren en burgerleraren worden gekozen, die uitblinken en geschikt zijn voor hun taak.

Een officier, die als leraar aan de K.M.A. wordt geplaatst moet hier een eer in zien. Het beste kan niet goed genoeg zijn. De toelage, die hij als leraar ontvangt moet daarom goed zijn. De burgerleraren aan de K.M.A. moeten een behoorlijke betaling ontvangen, zodat hiervoor goede, als het kan zeer goede krachten kunnen worden verkregen.

Het professoraatschap moet elke burgerleraar aan de K.M.A. kunnen bereiken; het moet niet tot één of geen worden beperkt.

- b. Het invoeren van tentamens.

Onder een tentamen versta ik een mondeling af te leggen examen over een afgerond gedeelte van een vak. Dit tentamen zou moeten worden afgenomen door de betreffende leraar, gesteund door een of twee andere leraren in dat vak of in een vak, dat met het geëxamineerde in verband staat. Geslaagd voor het tentamen is een cadet of applicaat als hij het cijfer 7 haalt.

De tentamens moeten het gehele jaar door kunnen worden afgelegd; voldoet de candidaat niet aan de gestelde eisen, dan moet hij in dat gedeelte van het vak examen doen.

Het verlenen van vrijstelling van examen in een vak, alleen op grond van het feit, dat de cadet of applicaat het gehele jaar daarin een hoog cijfer heeft behaald, moet m.i. vervallen; vrijstelling van examen in een vak kan alleen plaats hebben na slagen voor de tentamens.

Het afnemen der tentamens zou zonder onderbreking der lessen moeten plaats hebben, dus zo mogelijk 's avonds.

De beloning voor hoge cijfers in een vak, gedurende het gehele jaar, zal op andere manier dan door het verlenen van vrijstelling van examen moeten plaats hebben.

- c. Het doubleren.

De cadet mag hoogstens gedurende zijn opleiding 1 maal doubleren. Doubleert hij voor de 2de maal (anders dan om redenen van ziekte e.d.),

dan moet hij de Genie verlaten. Is de cadet eenmaal applicaat, dan zal, gezien zijn voorstudie, van doubleren wel geen sprake meer zijn.

In verband met dit laatste ware te overwegen het rangnummer van de Genieofficier eerst te bepalen na aflegging van het applicaten-eind-examen en niet na aflegging van het officiersexamen.

d. Toegang tot de bibliotheek.

Het verkrijgen van boekwerken uit de bibliotheek der K.M.A. moet eenvoudiger plaats hebben, dan zulks voor de oorlog het geval was. Het is mij opgevallen, dat bijna nooit een boek uit de bibliotheek ter raadpleging bij de studie werd aangevraagd; het aanvragen ging met te veel administratie gepaard.

Het studeren met raadpleging van bronnen uit de bibliotheek had nimmer plaats. Ik geef echter direct toe, dat de tijd voor deze manier van studeren niet of weinig aanwezig was.

e. Instituut der Applicaten.

Het is mij gedurende mijn leraarschap aan de K.M.A. opgevallen, dat de cadetten, als ze tot applicaat bevorderd werden, moeilijkheden kregen bij het studeren op de K.M.A., buiten de daarvoor aangewezen lesuren. Zij werden dan dikwijls beschouwd als niet behorend tot de leerlingen van de K.M.A. Dit is m.i. niet juist, de applicaten, ofschoon buiten de Academie wonende, moeten gerekend worden tot de leerlingen dier instelling. Aan hun kleine moeilijkheden moet evenveel aandacht worden besteed als aan die der cadetten.

Het verdient daarom aanbeveling de cadetten en applicaten der Genie een afzonderlijke studiegelegenheid te verschaffen, welke te allen tijde voor hen toegankelijk is.

In deze laatste gelegenheid moet de technische bibliotheek gemakkelijk door hen geraadpleegd kunnen worden, zodat door hen op een eenvoudige wijze technische studieboeken kunnen worden nageslagen.

f Algemeen.

De studie voor de officieren der Genie moet m.i. plaats hebben op de K.M.A. te Breda.

Het zou ideaal zijn deze studie aldaar op een zeker moment, b.v. bij het bereiken van de applicatenrang, te splitsen in drie gedeelten en wel:
een civiele richting,
een electrotechnische richting,
een werktuigkundige richting.

In verband met het gering aantal studerende is dit m.i. zeer moeilijk en kostbaar, zodat deze splitsing wel niet zal kunnen worden doorgevoerd.

Doel van de opleiding aan de K.M.A. zal dus steeds moeten blijven een onderbouw te vormen voor de militaire civiel-ingenieur.

Heeft de applicaat echter enige jaren in het leger als officier dienst gedaan, dan ware de splitsing in de drie hiervoren genoemde richtingen door te voeren door hem een studie te laten volgen aan de T.H. te Delft. (Zie onder Voortgezette Opleiding, in het artikel van Majoor Kroes).

Hij is dan ouder en wijzer geworden en zal de studie te Delft kunnen volgen zonder direct toezicht (de eis van examen doen ware echter te handhaven); zijn belangstelling en liefde voor de door hem gekozen studierichting zullen hem aanzetten uit de studie te Delft te halen, wat er uit te halen is en daarvan kan het leger slechts voordeel hebben.

Boekbesprekingen

DE ZWARTE DUIVELS VAN ROTTERDAM, door BERT HOUSELAAR. Uitgever Wyt, Rotterdam. f 6.90.

In „De Zwarte Duivels van Rotterdam” geeft schrijver een overzicht van de gevechtsacties welke in Mei 1940 in de Maasstad plaats vonden.

De omstandigheid dat dit boek wordt ingeleid met een voorwoord van de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten, de Luitenant-Admiraal G. E. L. Helfrich, waarin Zijne Excellentie mededeelt dat schrijver zijn gegevens heeft ontleend aan officiële gevechtsrapporten en persoonlijke getuigenissen, biedt de lezer een waarborg dat hem hier een authentieke beschrijving der gebeurtenissen wordt gegeven.

De titel verraadt reeds dat schrijver zijn aandacht hoofdzakelijk aan de verichtingen van de Koninklijke Marine en daarvan weer in het bijzonder aan die van de „Mariniers van Rotterdam” heeft gewijd. Niettemin worden verschillende onderdelen der Koninklijke Landmacht — met name de bataljons van 3, 10, 11, 15, 21 en 25 R.I., zomede 1—10 R.A. en enkele genie-eenheden — voor zover deze direct of indirect bij de beschreven acties waren betrokken, vermeld.

Schrijver verstaat het de lezer vrij spoedig in de zo bijzondere sfeer van de Meidagen van 1940 te brengen en toont ons hoe jonge recruten, trots summiere bewapening en onvoltooide opleiding, de eer van een oud keurkorps weten hoog te houden.

In een der laatste hoofdstukken wordt het verloop der capitulatie-onderhandelingen beschreven en kan men vernemen hoe deze door de vijand op verraderlijke wijze met een luchtbombardement op de stad, ontijdig werden afgebroken.

Besloten wordt met een erelijst van Marinemannen, die in Rotterdam zijn gevallen en waarmede men allen heeft willen eren, die in de strijd om de Maasstad hun leven voor onze vrijheid veil hadden.

Dit boek is geen „roman” of „verhaal”, doch veeleer een document, waarin op overzichtelijke en tevens boeiende wijze de verschillende acties — nader toegelicht met enkele fraaie foto's en

duidelijke schetsen — worden beschreven.

Van harte kunnen wij dit boek in de belangstelling van iedere Nederlander aanbevelen.

v. d. B.

MILITAIRE BESCHOUWINGEN, door de Oud-Opperofficieren J. W. VAN OORSCHOT en J. C. ROELOFSEN. Uitg. De Gebroeders van Cleef, Den Haag 1948.

Uit de inleiding blijkt ons dat deze brochure de bedoeling heeft „een beeld te geven van hetgeen in de loop der jaren is verricht, om de strijdkrachten te vormen welke in 1940 voor de vijand werden gebracht” en bovendien „wenken te geven, welke bij de opbouw van de nieuwe strijdkrachten wellicht van nut kunnen zijn”.

Hoewel schrijvers blijk geven over een meer dan oppervlakkige kennis van de „binnenzijde” der behandelde vraagstukken te beschikken, wil het ons voorkomen dat het voor hen, die thans geruime tijd buiten de strijdkrachten staan, wel zeer moeilijk is deze vraagstukken op de juiste wijze te belichten.

Niet alleen de voor 1940 gemaakte fouten, doch ook de geweldige en snelle evolutie welke op militair gebied sinds 1940 heeft plaats gevonden en nog plaats vindt en tenslotte de huidige bijzondere omstandigheden zijn factoren welke op de opbouw der strijdkrachten een zeer grote invloed uitoefenen.

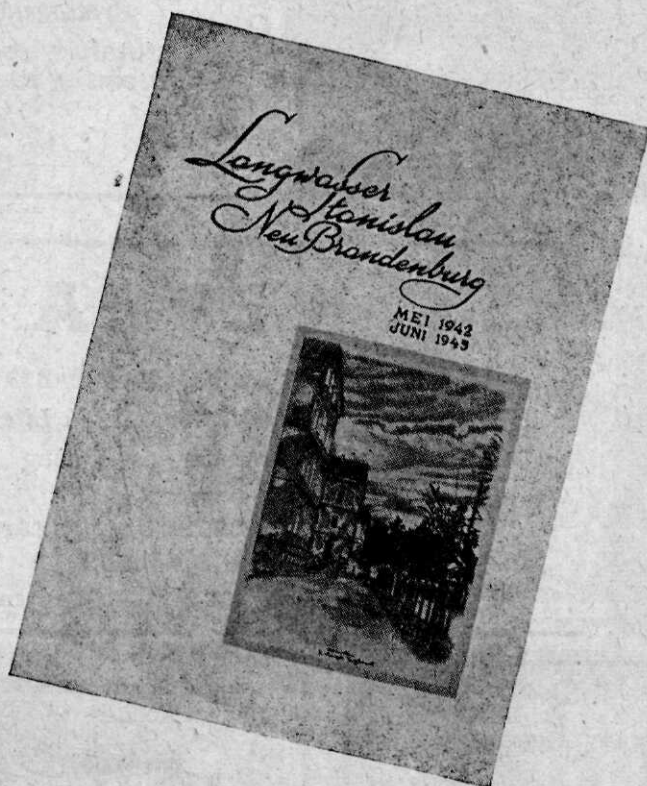
De door schrijvers geponeerde stellingen en conclusies voor hun verantwoording latende, willen wij slechts opmerken dat een verhandeling welke noodzakelijk onvolledig is, bovendien zeer beknopt is en door zeer persoonlijke inzichten is gekleurd, de mogelijkheid in zich draagt tot niet geheel of minder juiste conclusies te leiden.

Het gevolg is dat de inhoud dezer brochure voor ingewijden weinig nieuwe gezichtspunten biedt, terwijl zij de niet tot oordelen bevoegde buitenstaander wellicht op een dwaalspoor zal leiden.

Niet anders dan met gemengde gevoelens kunnen wij derhalve het verschijnen van deze brochure begroeten.

d. J.

Verschenen, in beperkte oplage,

de map Langwasser, Stanislau, Neu Brandenburg, met 24 fraaie offsetreproducties op formaat 23×33 cm. naar tekeningen van Kapt. H. W. van Dulmen Krumpelman, met voorwoord van Z. E. den Minister van Oorlog en Marine a.i.

Bij intekening fl. 25.— per map.

H.H. Officieren in Indië kunnen bijv. ook intekenen via hun familierelaties in Nederland.

Vernhout en van Sluyters Drukkerijen N.V.

Bakenessergracht 3, Haarlem — Giro 201785